

การสื่อสารแนวคิดเสรีนิยมผ่านการสร้างสรรค์การแสดงบัลเลต์ดัดแปลง เรื่อง โจนาทาน ลิฟวิงสตัน นางนวล COMMUNICATION OF LIBERALISM TROUGH THE CREATION OF ADAPTIVE BALLET FROM JONATHAN LIVINGSTON SEAGULL.

พัชราวลัย ทิพย์ถ่มย์
ปอรรักษ์ ยอดเนร

Abstract

This creative research has the following objectives to study the creative process and the audience perceptions and attitudes towards adaptive ballet to communicate the concept of liberalism from Jonathan Livingston Seagull via observation journal and creative process including questionnaires and focus group discussion among experts and performers.

The results were concluded as follows 1) Performance creation process must be started from studying the novel “Jonathan Livingston Seagull”, (Charnvit Kasetsiri), which related the concept of liberalism. The art directing and the choreography combining Balanchine technique with seagull-like movements. 2) Audience perceptions and attitudes towards adaptive ballet performance divided into 3 groups 1. The experts were able to understand the content through symbols in the performance and suggested to add more liberalism aspects in the present context. 2. General audience was able to moderately Balanchine technique ballet indicated freedom and highly reflected the concept of liberalism (M = 4.10) 3. Dancers discovered that reading the novel before performing increase more dance expressions. Performing in the outdoor space helped them connect to the audience and changed their attitudes towards their movement physical potential and moved more freely.

Keywords : Adaptive Ballet , Liberalism , Jonathan Livingston Seagull.

พัชราวลัย ทิพย์ถ่มย์ (นศ.ม., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2558; อีเมล : nannikiriti@gmail.com) และ ปอรรักษ์ ยอดเนร (ก.ค., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2555) ปัจจุบันดำรงตำแหน่งอาจารย์ประจำภาควิชาวาทวิทยาและสื่อสารการแสดง คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง “การสื่อสารแนวคิดเสรีนิยมผ่านการสร้างสรรค์การแสดงบัลเลต์ดัดแปลง เรื่อง โจนาทาน ลิฟวิงสตัน นางนวล” ของ พัชราวลัย ซึ่งอาจารย์ ดร.ปอรรักษ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาได้รับการประเมินวิทยานิพนธ์ในระดับดีและได้รับการสนับสนุนทุนวิทยานิพนธ์จาก “ทุน 90 ปี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย” กองทุนรัชดาภิเษกสมโภช

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงสร้างสรรค์ (Creative Research) มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษากระบวนการ และทัศนคติของผู้รับสารต่อการสร้างสรรค์การแสดงบัลเลต์ดัดแปลงเพื่อสื่อสารแนวคิดเสรีนิยมจากเรื่อง โจนาทาน ลิฟวิงสตัน นางนวล โดยใช้แบบบันทึกข้อมูลการสังเกตการณ์แบบสอบถาม (Questionnaire) และสนทนากลุ่ม (Focus group) ผู้เชี่ยวชาญและนักแสดงผลการวิจัย พบว่า 1) กระบวนการสร้างสรรค์การแสดงบัลเลต์ดัดแปลงจากวรรณกรรมฉบับแปลของ ชาลวียุท เกษตรศิริ มีขั้นตอนการออกแบบการแสดงที่สัมพันธ์กับแนวคิดเสรีนิยม การกำกับการแสดงและออกแบบท่าเต้นโดยผสมผสานการเต้นบัลเลต์เทคนิคบาลองซีน และการเคลื่อนไหวที่เลียนแบบนกนางนวล 2) ผลการรับรู้และทัศนคติที่มีต่อการแสดงบัลเลต์ดัดแปลงของผู้รับสารกลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเข้าใจเนื้อหาวรรณกรรมจากสัญลักษณ์ในการแสดงเสนอให้เพิ่มประเด็นด้านเสรีนิยมที่เชื่อมโยงกับบริบทปัจจุบันกลุ่มผู้ชมทั่วไปพบว่าการเต้นบัลเลต์เทคนิคบาลองซีนสะท้อนแนวคิดเสรีนิยมได้ในระดับมาก ($M=4.10$) 3) กลุ่มนักแสดง พบว่าการอ่านวรรณกรรมก่อนการแสดงและสถานที่นอกโรงละครสามารถสื่อสารความรู้สึกผ่านทางการเต้นได้มากขึ้น มีความกล้าที่จะเต้นในเทคนิคอื่นๆ

คำสำคัญ : บัลเลต์ดัดแปลง , แนวคิดเสรีนิยม , โจนาทาน ลิฟวิงสตัน นางนวล

บทนำ

วรรณกรรม เรื่องโจนาทาน ลิฟวิงสตัน นางนวล (Jonathan Livingston Seagull) เป็นวรรณกรรมร่วมสมัย โดยใช้ระยะเวลาในกระบวนการสร้างสรรค์วรรณกรรมกว่า 40 ปี (ค.ศ.1970 – 2014) โดยนักเขียนชาวอเมริกัน ริชาร์ด บาค (Richard Bach) ได้รับความนิยมทั้งในประเทศสหรัฐอเมริกาและทั่วโลก ถูกจัดอันดับให้เป็นหนังสือขายดีอันดับ 1 ในประเทศสหรัฐอเมริกายาวนานถึง 38 สัปดาห์ (ค.ศ.1972 –1973) วรรณกรรมได้ถูกนำมาแปลออกเป็น

12 ภาษา และถูกนำมาดัดแปลงไปยังสื่อรูปแบบต่างๆ มากมาย อาทิ ภาพยนตร์ เพลงประกอบภาพยนตร์ หนังสือเสียง นาฏศิลป์ร่วมสมัย ละครเวที เป็นต้น

จากการศึกษาการดัดแปลงสื่อจากวรรณกรรมเรื่อง โจนาทาน ลิฟวิงสตัน นางนวล ดังกล่าวผู้วิจัยจึงได้เลือกศึกษาวรรณกรรมฉบับแปลภาษาไทยในสำนวนของ ชาลวียุท เกษตรศิริ ซึ่งแปลและตีพิมพ์ในปีพ.ศ. 2517 และพ.ศ.2557 ศึกษาในเชิงปรัชญาในการดำรงชีวิต สะท้อนสภาพสังคมในยุค 14 ตุลาฯ สร้างแรงบันดาลใจ โดยเฉพาะกลุ่มคนหนุ่มสาวที่กำลังอยู่ในวัยแสวงหา เป็นพิเศษ โจนาทานมีจิตวิญญาณเสรีพยายามที่จะค้นพบตนเองและสิ่งซึ่งเป็นสิ่งที่วัยหนุ่มสาวนั้นกำลังค้นหา เพื่อเป็นเครื่องประกอบในการดำรงชีวิต สำหรับสังคมที่มีความสลับซับซ้อน ผู้วิจัยจึงได้รับแรงบันดาลใจในการนำเสนอผ่านทางการแสดงในรูปแบบการเต้นบัลเลต์สมัยใหม่เทคนิคบาลองซีน (Balanchine Method) เทคนิคการเต้นที่มีลักษณะโดดเด่นแตกต่างจากแบบแผนของบัลเลต์คลาสสิกด้วยการจัดวางร่างกายโดยการยืดและขยายร่างกาย (Emphasis on line) การทรงตัวออกจากในแนวศูนย์กลาง (off - balance) การจัดวางแขนและมือในลักษณะ หัก โค้ง งอ ยืด (abstract arm and hand placement) การเต้นบนปลายเท้า (pointe shoes) และการเต้นด้วยเท้าเปล่า (Bare feet) ผ่านทางแนวคิดที่มุ่งเน้นการแสดงบัลเลต์ในเชิงของการสื่อสารโดยผสมผสานเทคนิคของการละครและองค์ประกอบทางการแสดง เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงสุนทรียลีลาในการเคลื่อนไหว อันเป็นอิสระของนกนางนวลสะท้อนแนวคิดเสรีนิยม (Liberalism) ทางด้านศักยภาพและความสามารถด้านเสรีภาพทางความคิด และด้านความเสมอภาค

ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้สร้างสรรค์การแสดงบัลเลต์ดัดแปลงเรื่อง โจนาทาน ลิฟวิงสตัน นางนวล โดยคงโครงเรื่อง แก่นเรื่อง ตัวละคร ไว้ตามวรรณกรรมต้นฉบับ เพื่อเป็นการสื่อสารวรรณกรรมผ่านทางการแสดงในรูปแบบบัลเลต์ซึ่งเป็นการสร้างวิธีการนำเสนอในมุมมองใหม่ อีกทั้งยังเป็นการสร้างองค์ความรู้ทางด้านกระบวนการดัดแปลงสื่อไปยังสื่อประเภทอื่นๆ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อแวดวงศิลปะการแสดง นาฏศิลป์ และเสรีนิยม

สามารถนำกระบวนการดังกล่าวนำไปประยุกต์ใช้เพื่อการสื่อสารแนวคิดผ่านทางรูปแบบการแสดงได้

ปัญหาคำวิจัย

1. การสร้างสรรค์การแสดงบัลเลต์ดัดแปลงเพื่อสื่อสารแนวคิดเสรีนิยมจากเรื่อง โจนาทาน ลิฟวิงสตัน นางนวล เป็นอย่างไร
2. ผู้รับสารมีการรับรู้ และทัศนคติของการแสดงบัลเลต์ดัดแปลง เรื่อง โจนาทาน ลิฟวิงสตัน นางนวล ด้านแนวคิดเสรีนิยม อย่างไร

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษากระบวนการสร้างสรรค์การแสดงบัลเลต์ดัดแปลงเพื่อสื่อสารแนวคิดเสรีนิยมจากเรื่อง โจนาทาน ลิฟวิงสตัน นางนวล
2. ศึกษาการรับรู้และทัศนคติของผู้รับสารที่มีต่อการแสดงบัลเลต์ดัดแปลง เรื่อง โจนาทาน ลิฟวิงสตัน นางนวล ด้านแนวคิดเสรีนิยม

แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ และกรอบแนวคิดการวิจัย

1. แนวคิดการดัดแปลงสื่อ (Adaptation)
 ในด้านการดัดแปลงบทประพันธ์ไปยังสื่ออื่นพบว่า ผู้ผลิตตั้งใจที่จะนำเอกลักษณ์ต่างๆจากบทประพันธ์แต่ยังคงองค์ประกอบการเล่าเรื่องไว้ และสร้างสรรค์ให้เป็นประติมากรรมใหม่ (Invention) โดยการขยายความ ตัดทอน และดัดแปลงเนื้อหา (กฤษณะ คุปตอมร , 2554) อย่างไรก็ตามแนวคิดและนิยามของการดัดแปลงสื่อ (Adaptation) ในปัจจุบันแนวคิดของการดัดแปลงสื่อร่วมสมัย (Contemporary theories of media adaptation) ที่มีทิศทางในการดัดแปลงสื่อที่มากกว่าการดัดแปลงจากงานเขียนไปสู่ภาพยนตร์ ซึ่งแหล่งที่มาของการนำไปดัดแปลงเพื่อที่จะถ่ายทอดเนื้อหาจากแหล่งที่มาแหล่งเดียวที่มีความเสถียรภาพ หรือแม้กระทั่งนักเขียนสามารถระบุตัวได้อย่างไรก็ตามจากการศึกษาที่มาของการนำมาดัดแปลงนั้น มักจะพบว่าผู้ผลิตยังคงนิยมนำมาจากสื่อในรูปแบบ

งานเขียน ซึ่งในการแปรรูปวรรณกรรม (Literary Adaptation) เนื่องจากวรรณกรรมมีโครงเรื่อง แก่นเรื่อง และตัวละครที่สมบูรณ์อยู่แล้ว ผู้ผลิตจึงสามารถนำวรรณกรรมมาใช้เพื่อดัดแปลงได้ง่ายกว่าการเขียนเรื่องขึ้นมาใหม่ ซึ่งก่อนที่จะเข้าสู่กระบวนการดัดแปลงนั้น การศึกษาที่มาของตัวบทต้นทาง ความจำเป็นที่จะต้องศึกษาวรรณกรรมต้นฉบับเป็นอย่างดี เพื่อที่จะทำความเข้าใจกับแนวคิดที่สอดแทรกอยู่ในวรรณกรรม และรวมไปถึงการศึกษาปัจจัยภายนอกวรรณกรรม เช่น ชีวิตประวัติ และผลงาน ของผู้แต่ง สภาพสังคม อันจะส่งผลต่อแนวคิดของผู้แต่งที่สะท้อนอยู่ในวรรณกรรม

ในการแปรรูปวรรณกรรมเรื่องโจนาทาน ลิฟวิงสตัน นางนวล ในช่วงปี ค.ศ. 1972 - 2014 ได้ถูกนำมาแปรรูปไปยังสื่อประเภทต่างๆ เช่น ภาพยนตร์ เพลงประกอบ ภาพยนตร์ หนังสือเสียง นาฏศิลป์ร่วมสมัยละครเวที เป็นต้น การแปรรูปดังกล่าวส่งผลต่อการรับรู้ของผู้รับสาร อันจะส่งผลต่อความนิยมในสื่อที่ถูกแปรรูปนั้นประสบความสำเร็จไม่เท่ากัน วิสปีตย์ ชัยช่วย, 2557) ได้กล่าวถึงกระบวนการในการปรับเปลี่ยนวรรณกรรมต้นเรื่องจากสื่อประเภทหนึ่งไปยังสื่ออีกประเภทอื่นๆ ว่าด้วยวิธีการทางวรรณศิลป์ประเภทต่างๆ ตามมุมมองของผู้ผลิตด้วยวิธีการตัด เพิ่ม สลับ เชื่อม ต่อ โดยผลลัพธ์ที่ได้คือ ชิ้นงานใหม่ ที่อาจมีโครงสร้าง หน้าที่ ประเภทงาน หรือสื่อที่แตกต่างจากเดิมโดยนำเทคโนโลยีทางการสื่อสารเข้ามามีเป็นเครื่องมือที่ช่วยถ่ายทอดเนื้อหาของวรรณกรรมไปยังสื่อในรูปแบบต่าง ๆ การดัดแปลงจึงเป็นวิธีการที่ช่วยขยายความจากตัวบท เพื่อช่วยในการเติมเต็มจินตนาการไปยังสื่อในรูปแบบที่สามารถสร้างภาพจากงานเขียนที่เป็นนามธรรมให้เป็นรูปธรรมได้

2. การเต้นบัลเลต์สมัยใหม่เทคนิคบาลองซีน (Balanchine Method)

บัลเลต์สมัยใหม่เทคนิคบาลองซีน (Balanchine Method) เป็นหนึ่งในรูปแบบของบัลเลต์สมัยใหม่ (Modern Ballet) ถูกคิดค้นขึ้นโดย ชอง จอร์จ บาลองซีน (Jean Gorge Balanchine) นักออกแบบท่าเต้นและ

นักบัลเลต์ชาวรัสเซีย ผู้ได้รับการยกย่องให้เป็นบิดาแห่งอเมริกันบัลเลต์ ศตวรรษที่ 20 การเต้นบัลเลต์สมัยใหม่เทคนิคบาลองซิน (Balanchine Method) มีลักษณะทางการเต้นที่เป็นเอกลักษณ์และมีรูปแบบเฉพาะตัว โดยมีแนวคิด พัฒนามาจากรากฐานของการเต้นบัลเลต์แบบดั้งเดิม แต่มีรูปแบบการนำเสนอและเทคนิคเต้นบัลเลต์ที่เป็นอิสระในการเคลื่อนไหว ซึ่งเทคนิคดังกล่าวได้ถูกพัฒนามาจากรากฐานของการเต้นบัลเลต์แบบคลาสสิกในรัสเซียที่มีแบบแผนและมาตรฐานในการเต้นระดับสูงผสมผสานกับเทคนิคการเต้นบัลเลต์ที่มีอิสระในการเคลื่อนไหวมากยิ่งขึ้น เช่น การออกจากการทรงตัวออกจากแนวศูนย์กลางในลักษณะอสมมาตร (off - balance) มักจะใช้ลักษณะการหักและงอของข้อมือ (abstract arm and hand placement) การเต้นเท้าด้วยเท้าเปล่า (Bare feet) หรือการเต้นบนปลายเท้า (pointe shoes) เป็นต้น

วชิระพงษ์ แก้วพลอย (2558) ได้ให้ความหมายของคำว่า บัลเลต์สมัยใหม่ (modern ballet) ในบางตำราเรียกว่า Ballet Neo-classic ยุโรป เรียกว่า Modern Ballet อเมริกาเรียกว่า American neo classic Ballet by Balanchine โดยมีรากฐานมาจาก Ballet Russe และกระแสทางศิลปะในรัสเซียในขณะนั้น ลักษณะที่โดดเด่นของบาลองซินคือ การใช้ร่างกายในการนำเสนอการเต้นในแบบนามธรรมและที่ไม่เป็นนามธรรม ซึ่งผลงานส่วนใหญ่จะนำเสนออย่างชัดเจน ด้วยท่าทางการเคลื่อนไหว ท่วงท่าและระยะเวลาออกมาเป็นภาษาทางการแสดง (dance language) นอกจากนี้ลีลาการเต้นของเขายังไม่ได้ต่อต้านเทคนิคคลาสสิกบัลเลต์แบบเดิม เพียงแต่ปรับรูปแบบการถ่ายทอดและท่าทางการเต้นให้ชัดเจนยิ่งขึ้นและมีอิสระในการนำไปใช้การแสดงออกทางอารมณ์จนทำให้เกิดเอกลักษณ์และการเต้นแนวใหม่ในแบบเฉพาะจนพัฒนาเป็นทฤษฎีการเต้นแบบบาลองซิน (Balanchine method) ซึ่งมีความเห็นตรงกับ (Kristein, 1951 อ้างถึงใน วชิระพงษ์ แก้วพลอย, 2557) ได้กล่าวยกย่อง บาลองซิน ว่า “เขาตระหนักว่า

บัลเลต์ควรจะเปลี่ยนแปลงจากบทละครและเรื่องราวมาเป็นแค่การเต้นเพียงอย่างเดียว” อย่างไรก็ตามการเต้นบัลเลต์สมัยใหม่เทคนิคบาลองซิน (Balanchine Method) นั้นมีวิธีการนำเสนอแนวคิดด้วยการจัดลำดับด้วยวิธีการเล่าเรื่องแบบละคร คนตรี ฉาก แสง เสื้อผ้า เพื่อช่วยทำให้การแสดงที่ใช้การเต้นรำเป็นการดำเนินเรื่องหลักสามารถสื่อสารกับผู้รับสารทั้งกลุ่มผู้ชมที่ไม่มีมีความรู้ทางด้านนาฏศิลป์ได้มากยิ่งขึ้น

3. แนวคิดเสรีนิยม (Liberalism)

(วิไลวรรณ พรหมสิทธิ์, 2546) นักเสรีนิยมมองว่ามนุษย์ทุกคนล้วนมีความต้องการเสรีภาพ มนุษย์และสังคมไม่สามารถอยู่รอดได้หากไร้ซึ่งเสรีภาพ จึงไม่แปลกที่แนวคิดเกี่ยวกับเสรีภาพจะมีบทบาทสำคัญในทุกๆ ที่และทุกๆ ช่วงเวลาในประวัติศาสตร์ การเรียกร้องพื้นที่ที่ปลอดจากการถูกคุกคามจากผู้มีอำนาจได้ปรากฏให้เห็นตั้งแต่ในยุคโบราณและยุโรปยุคกลาง แต่ในตอนนั้นจะมีการให้ความสำคัญกับเสรีภาพส่วนรวมมากกว่าเสรีภาพส่วนบุคคลในขณะที่ชาวยุโรป คุ่มปัญญา (2553) ได้นิยามคำว่าเสรีนิยม (Liberalism) ถูกใช้ในหลายความหมายเช่น หมายถึงการศึกษาของสุภาพบุรุษหรือเสรีชน ซึ่งในปัจจุบันเมื่อพูดถึงการศึกษาแบบลิเบอรัล (liberal education) หมายถึง การศึกษาในแขนงมนุษยศาสตร์ (humanities) หรือการศึกษาแบบศิลปศาสตร์ (liberal arts) หลักสำคัญของอุดมการณ์เสรีนิยม คือ การให้ความสำคัญกับการรักษาส่งเสริมเสรีภาพของประชาชน ต่อต้านการจำกัดเสรีภาพของการแสดงออก ต่อต้านการออกกฎหมายควบคุมความเชื่อหรือค่านิยมที่ปัจเจกชนยึดถือ เช่น ค่านิยมการเป็นสาวประเภท 2 ชาวยุโรปได้นำเสนอ ลักษณะพื้นฐานของเสรีนิยม 7 ประการจากแนวคิดของแอนดรูว์ เฮย์วูด (Andrew Heywood) เสนอว่า อุดมการณ์เสรีนิยมมีลักษณะพื้นฐาน 7 ประการได้แก่ปัจเจกบุคคลนิยม (Individualism) เสรีภาพภายใต้กฎหมาย (freedom under the law) เหตุผล (Reason) ความเสมอภาค (Equality) ขันติธรรม (Toleration) ฉันทานุมัติ (Consent) รัฐธรรมนูญนิยม (Constitutionalism)

แนวคิดทั้ง 7 ประการนี้มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนสังคม การสร้างกติกการอยู่ร่วมกันนั้นเป็นอย่างไร บทบาทหน้าที่ของรัฐบาลอยู่ที่ไหน รัฐบาลควรมีนโยบายในภาพกว้างอย่างไร หน้าที่พลเมืองเป็นอย่างไร มีกลไกควบคุมการปกครองอย่างไรเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของลัทธิเสรีนิยม

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยเชิงสร้างสรรค์ (Creative Research) มุ่งเน้นที่กระบวนการสร้างสรรค์การแสดงบัลเลต์ดัดแปลงเรื่อง โจนาทาน ลิฟวิงสตัน นางนวล เพื่อสื่อสารแนวคิดด้านเสรีนิยม และการสำรวจทัศนคติของผู้รับสาร มีต่อการแสดงบัลเลต์ดัดแปลง ด้านแนวคิดเสรีนิยม ผ่านทางกระบวนการ 5 ขั้นตอน 1.ศึกษาข้อมูลจากวรรณกรรม และแนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในงานวิจัย (Pre-production) เพื่อนำมาสู่การแสดงบัลเลต์ดัดแปลง 2.ขั้นตอนออกแบบการแสดง (Pre-production) 3.การกำกับการแสดง และฝึกซ้อม (Pre - production และ Production) 4.จัดการแสดง (Production) 5.การสำรวจทัศนคติของผู้รับสาร (Post-production) แบ่งออกเป็น 1.กลุ่มผู้เชี่ยวชาญทางด้านศิลปะการแสดง นาฏศิลป์สากล และเสรีนิยม จำนวน 8 คน 2.กลุ่มผู้ชมทั่วไป : นักเรียน นิสิตนักศึกษา บุคคลทั่วไป ผู้มีความสนใจทางด้านศิลปะการแสดง นาฏศิลป์ตะวันตก และเสรีนิยม จำนวนรอบละ 60 คน 3.กลุ่มนักแสดงในกระบวนการ จำนวน 9 คน ด้วยแบบสอบถาม (Questionnaire) และสนทนากลุ่ม (Focus group)

ผลการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1. การศึกษาวรรณกรรมและแนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในงานวิจัย (Pre - production)

ผู้วิจัยศึกษาวรรณกรรมเรื่อง โจนาทาน ลิฟวิงสตัน นางนวล ฉบับแปลภาษาไทยของชาญวิทย์ เกษตรศิริ ทั้ง 4 ตอน และศึกษาชีวประวัติผลงาน สภาพแวดล้อมทางสังคมที่ส่งผลต่อแนวคิดในวรรณกรรมของผู้แต่ง (ริชาร์ด บาก) และผู้แปล(ชาญวิทย์ เกษตรศิริ) พบว่า

มีการนำเสนอแนวคิดในเชิงของปรัชญาการดำรงชีวิต จิตวิญญาณอิสระ การแสวงเสรีภาพ พบบริบทร่วมที่เชื่อมโยงไปถึงการสะท้อนสภาพสังคมที่กำลังประสบสงครามโลกครั้งที่ 2 และการต้านอำนาจคอมมิวนิสต์ที่กำลังแผ่ขยายไปทั่วโลก ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎี ดังนี้ 1.แนวคิดการดัดแปลงสื่อ (Adaptation) 2.การเดินบัลเลต์สมัยใหม่เทคนิคบัลองจีน (Balanchine Method) 3.แนวคิดเสรีนิยม (Liberalism) เพื่อนำมาวิเคราะห์และสร้างสรรค์โครงเรื่อง ตัวละคร ฉาก ในการแสดงบัลเลต์ดัดแปลงโดยคงวิธีการเล่าเรื่องตามวรรณกรรมต้นฉบับ

ขั้นตอนที่ 2. ขั้นตอนการออกแบบการแสดง (Pre - production)

ผู้วิจัยได้ศึกษาการดัดแปลงสื่อจากวรรณกรรมเรื่องโจนาทาน ลิฟวิงสตัน นางนวล ในรูปแบบการแสดง 3 ชุด ดังนี้ การแสดงนาฏศิลป์ร่วมสมัย คณะ Tallinn Dance Academy (ค.ศ. 2011) และคณะ NCA Dance (ค.ศ. 2011) การแสดงละครเวทีคณะ AKME Theatre (ค.ศ. 2014) เพื่อศึกษาวิธีการนำเสนอเรื่อง โจนาทาน ลิฟวิงสตัน นางนวล สู่รูปแบบการแสดง และศึกษาผลงานการแสดงของบัลองจีนโดยผู้วิจัยเลือกศึกษาผลงานจำนวน 12 ชุด ได้แก่ 1.Apollo 2.Serenade 3.Concerto Barocco 4.Symphonie Concertante Symphony in C 5.Orpheus 6.The Firebird 7.Western Symphony 8.Agon 9.Tschaikovsky Pas de Deux 10.Jewels 11.Who Cares? 12.Chaconne (Kirstein,1978) นำมาวิเคราะห์ถึงองค์ประกอบทางการแสดงในการสร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบเฉพาะของบัลองจีน และใช้เป็นแนวทางในการออกแบบการแสดงบัลเลต์ดัดแปลง สามารถแบ่งออกเป็น 6 ขั้นตอน ดังนี้

2.1. การจัดสถานที่และการออกแบบพื้นที่การแสดง ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลจากการลงพื้นที่สำรวจที่อยู่อาศัยทางธรรมชาติของนกนางนวลที่สถานที่พักตากอากาศบางปู จังหวัดสมุทรปราการซึ่งจะมีนกนางนวลอพยพในช่วงเดือน พฤศจิกายน - เมษายนของทุกปี

จึงได้ออกแบบการจัดสถานที่การแสดงนอกโรงละคร เพื่อสะท้อนแนวคิดเสรีนิยม โดยเลือกจัดพื้นที่แสดงบริเวณ ศาลาฟ้า ชั้น 4 คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้ชมสามารถรับชมการแสดงแบบ 360 องศาและไม่มี การกำหนดที่นั่งตายตัวสามารถเคลื่อนไหวได้อย่างเป็นอิสระ ตลอดการแสดง

2.2. คนตรีประกอบการแสดง

คนตรีประกอบการแสดงเป็นองค์ประกอบ สำคัญที่ช่วยถ่ายทอดอารมณ์ให้กับการแสดงบัลเลต์ ดัดแปลง ในการแสดงฉากที่ 1 – 3 ผู้วิจัยได้เลือกเพลง ประกอบการแสดงด้วยเครื่องดนตรีประเภทคลาสสิก เช่น เปียโน ไวโอลิน กลอง ผสมผสานกับเสียงบรรยาย (Ambience) และนำเพลงมาดัดแปลงด้วยโปรแกรม การตัดต่อเพลง Cool edit pro. ในฉากที่ 4 ผู้วิจัยได้ดัดแปลง เนื้อเพลง I believe I can fly เพื่อสื่อถึงความเชื่อและ ความศรัทธาในฝูงนกนางนวลซึ่งแบ่งออกเป็นผู้ที่เชื่อ และผู้ที่เลือกที่จะปฏิบัติฝึกฝน โดยใช้รูปแบบการร้อง ประสานเสียง (Acapella)

2.3 การวิเคราะห์ตัวละครและการคัดเลือกนักแสดง

ผู้วิจัยได้คัดเลือกตัวละครจากวรรณกรรม ดังนี้ 1. โจนาทาน ลิฟวิงสตัน 2. นักผู้ใหญ่ 3. ครูฝึกเจียง 4. เฟลตเซอร์ ลินด์ 5. แอนโทนี 6. ฝูงนกนางนวล โดยใช้ เกณฑ์การวิเคราะห์ตัวละครและความสามารถทางการบิน เปรียบเทียบกับศักยภาพทางการเดินของนักแสดง ซึ่งได้ คัดเลือกนักแสดงที่มีพื้นฐานการเดินบัลเลต์เป็นหลัก จำนวน 9 คน ทั้งนี้กลุ่มนักแสดงเป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อสำรวจทัศนคติด้านการเดินบัลเลต์สมัยใหม่เทคนิค บาลองซิน การสื่อสารเนื้อหาในวรรณกรรม และแนวคิด เสรีนิยมผ่านการแสดงบัลเลต์ดัดแปลง

2.4 เครื่องแต่งกาย

ผู้วิจัยได้นำลักษณะและสีของนกนางนวล (ขาว – ดำ) รูปแบบเครื่องแต่งกายบัลเลต์คลาสสิกและ รูปแบบเครื่องแต่งกายบัลเลต์สมัยใหม่เป็นหลัก ในการออกแบบ โดยการนำสัญลักษณ์ของบัลเลต์คลาสสิก คือ กระโปรง Tutu รองเท้าปลายเท้า (Pointe shoes) เปรียบเทียบกับบัลเลต์สมัยใหม่เทคนิคบาลองซิน

ที่มีลักษณะเรียบง่าย ความคล่องแคล่วในการเคลื่อนไหว เข้ารูปเน้นสรีระของนักเต้นทั้งนี้ผู้วิจัยได้คำนึงถึงข้อ จำกัด คือ การเปลี่ยนด้วยการถอดเครื่องแต่งกายระหว่าง การแสดง จึงได้ออกแบบเครื่องแต่งกายให้อยู่ในชุดเดียวกัน คือ ชุดบัลเลต์สีดำซ่อนด้านในชุดบัลเลต์สีขาวแขนยาว ถุงน่องสีดำ กระโปรง Tutu รองเท้าปลายเท้า เมื่อเปลี่ยนมา เป็นการเดินบัลเลต์สมัยใหม่เทคนิคบาลองซิน โดยยังคง ชุดบัลเลต์และถุงน่องด้านในไว้เช่นเดิม แต่มีการลดทอน กระโปรงบัลเลต์และรองเท้าปลายเท้า (Pointe shoes) ใช้ถุงเท้า สีเนื้อแทนการสื่อความหมายการเดินเท้าเปล่า (Bare feet)

2.5 อุปกรณ์ที่ใช้ในการแสดง

อุปกรณ์ที่ใช้ในการแสดงบัลเลต์ดัดแปลง เพื่อใช้ สื่อสารความหมายจากโครงเรื่อง แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้ 1. รองเท้าบัลเลต์ปลายเท้า (pointe shoes) เพื่อสื่อ การปฏิบัติตามกันฝูงที่มีความสวยงามแต่ขาดอิสระ 2. กระโปรง Tutu สื่อถึงกรอบที่ควบคุมพฤติกรรม นกนางนวลในฝูง 3. ลูกบอลไฟ สื่อถึงดวงไฟแห่งความ ความหวังและศรัทธาของฝูงนกนางนวลที่มีต่อโจนาทาน ในฐานะเทพแห่งนางนวล

2.6 การออกแบบแสง

การออกแบบแสงในการแสดงบัลเลต์ดัดแปลง ผู้วิจัยได้ออกแบบแสงโดยยึดแสงธรรมชาติเป็นหลัก พบว่าช่วงเวลา 18.30 น. ซึ่งแสงที่เหมาะสมประกอบ กับการออกแบบแสงโดยใช้โทนสีส้ม แดง ฟ้า น้ำเงินเข้ม ม่วง จัดวางตำแหน่งด้านข้างของพื้นที่การแสดงทิศทาง ของไฟด้านข้าง (Sidelight) เพื่อสร้างมิติ โดยเน้นสรีระ เพื่อให้เห็นรูปร่างของนักแสดงและการเคลื่อนไหว

ขั้นตอนที่ 3. การกำกับการแสดงและฝึกซ้อม (Pre - production และ Production)

ในกระบวนการกำกับการแสดงและการออกแบบ ทำเดินเป็นกระบวนการที่ผู้วิจัยทำควบคู่กันกับการฝึกซ้อม และสนทนากลุ่มนักแสดงหลังการฝึกซ้อม เพื่อนำ มาพัฒนาการแสดง ในการออกแบบทำเดินโดยแบ่ง

ตามโครงเรื่อง 4 จาก ผู้วิจัยได้แนวทางการเคลื่อนไหวที่เลียนแบบสัตว์ (นกนางนวล) ผสมผสานกับการเต้นบัลเลต์สมัยใหม่เทคนิคบาลองชิน โดยใช้ลักษณะการเดินไล่ตามลำดับมีผู้นำ (นกผู้ใหญ่) และผู้ตาม (ฝูงนกนางนวล) ทำล้ม กลิ้งบนพื้นสื่อถึงอุปสรรคในการฝึกฝน การทำเดินคู่ด้วยเทคนิคการยกที่มีลักษณะเบา ลอย แสดงเคลื่อนไหวอย่างเป็นอิสระ การถอดสัญลักษณ์กระโปรง และรองเท้าบัลเลต์ สื่อถึงการปลดปล่อย และการเดินคู่กับลูกบอลไฟ สื่อถึงฝูงนกที่เชื่อว่าโจนาทาน คือ เทพแห่งนางนวล

ขั้นตอนที่ 4. จัดแสดง (Production) นำเสนอผลงานวิจัยการแสดงบัลเลต์ดัดแปลง

การแสดงบัลเลต์ดัดแปลง เรื่อง โจนาทาน ลิฟวิงสตัน นางนวล ได้จัดการแสดงจำนวน 2 รอบ ในวันที่ 11 และ 12 พฤษภาคม พ.ศ. 2559 ณ หอศิลป์ ชั้น 4 คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยมีกลุ่มผู้ชม ดังนี้ 1.กลุ่มผู้ชมทั่วไปที่มีความสนใจทางด้านนาฏศิลป์สากล และศิลปะการแสดง จากการดัดแปลงวรรณกรรม จำนวนรอบละ 60 คน 2.กลุ่มผู้เชี่ยวชาญทางด้านศิลปะการแสดง นาฏศิลป์สากล และเสรีนิยม จำนวน 8 คน

การแสดงในรอบที่ 1 (วันที่ 11 พฤษภาคม พ.ศ. 2559) เริ่มแสดงตามเวลาที่กำหนด 18.30 น.การออกแบบทางการแสดงและองค์ประกอบต่างๆจึงเป็นไปตามขั้นตอนที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้ บรรยายการแสดงนอกโรงละครส่งผลต่อนักแสดงทั้งนักเต้นและนักร้องประสานเสียงสามารถถ่ายทอดการแสดงได้อย่างเต็มศักยภาพ หลังการแสดงมีสนทนากลุ่ม (Focus group) ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อเสนอแนะการสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้ชมในการแสดงบัลเลต์ดัดแปลงให้มีความสอดคล้องกับการสื่อสารแนวคิดเสรีนิยมด้วยการรวมพื้นที่การแสดงและพื้นที่ของผู้ชมเข้าด้วยกัน การให้ผู้ชมสามารถเลือกที่นั่งในการรับชม สามารถทำให้นักแสดงเคลื่อนไหวได้อย่างอิสระนอกจากกรอบของพื้นที่การแสดง

การแสดงในรอบที่ 2 (วันที่ 12 พฤษภาคม พ.ศ. 2559) ได้มีการปรับเปลี่ยนพื้นที่การแสดงและองค์ประกอบทางการแสดงจากรอบที่ 1 โดยให้ผู้ชมสามารถเลือกที่นั่งเองบนพื้นที่

การแสดงได้อย่างเป็นอิสระ ปรับการออกแบบท่าเต้นโดยการลดทอนท่าเต้น และตำแหน่งในบางช่วงของการแสดงด้วยการเคลื่อนไหวที่อย่างเป็นอิสระเพื่อสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้ชม การปรับพื้นที่การแสดงและที่นั่งทำให้ผู้ชมรู้สึกเป็นอิสระและผ่อนคลาย ผู้ชมรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งในการแสดงจากการที่นักแสดงเข้ามาแสดงในระยะใกล้และมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ชม หลังการแสดงรอบที่ 2 จัดสนทนากลุ่ม (Focus group) กลุ่มนักแสดง (กลุ่มตัวอย่างในกระบวนการแสดงบัลเลต์ดัดแปลง) เพื่อศึกษาการรับรู้และทัศนคติที่มีต่อการแสดงบัลเลต์ดัดแปลง การเต้นบัลเลต์เทคนิคบาลองชิน (Balanchine Method) และแนวคิดด้านเสรีนิยม (Liberalism)

ขั้นตอนที่ 5 การสำรวจการรับรู้ และทัศนคติของผู้รับสารที่มีต่อการแสดงบัลเลต์ดัดแปลง เรื่อง โจนาทาน ลิฟวิงสตัน นางนวล ด้านแนวคิดเสรีนิยม

ผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มผู้รับสารออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

1.กลุ่มผู้เชี่ยวชาญทางด้านศิลปะการแสดง นาฏศิลป์สากล และเสรีนิยม จากสถาบันและมหาวิทยาลัยต่างๆ จำนวน 8 คน 2.กลุ่มผู้ชม : นักเรียน นิสิตนักศึกษา บุคคลทั่วไป ผู้มีความสนใจทางด้านศิลปะการแสดง นาฏศิลป์ตะวันตก และเสรีนิยม จำนวนรอบละ 60 คน ด้วยแบบสอบถาม (Questionnaire) และสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยมีประเด็นคำถาม ดังนี้ 1.การเต้นบัลเลต์สมัยใหม่เทคนิคบาลองชิน (Balanchine Method) 2.ความเข้าใจในเนื้อหาของวรรณกรรม 3.แนวคิดเสรีนิยม (Liberalism)

1. ทัศนคติของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ

ผู้เชี่ยวชาญสามารถเข้าใจเรื่องโดยภาพรวมจากวิธีการเล่าเรื่องที่คงตามวรรณกรรมและการใช้สัญลักษณ์ในการสื่อสารที่ชัดเจน การนำเสนอด้วยรูปแบบบัลเลต์สมัยใหม่เทคนิคบาลองชินแสดงให้เห็นถึงลักษณะของการเต้นที่เบาลอยสื่อถึงความเป็นอิสระ เสนอแนะให้สื่อสารแนวคิดเสรีนิยมโดยเชื่อมโยงกับบริบทปัจจุบัน การปรับพื้นที่การแสดงลดทอนรูปแบบที่เป็นทางการมากจนเกินไปจะสามารถสร้างสุนทรียรสให้กับผู้ชมได้มากยิ่งขึ้น เพิ่มการสื่อสารตัวละครและทางอารมณ์ของนักแสดง โดยการให้นักแสดงสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้ชม

2. ทักษะของกลุ่มผู้ชม ตารางรายงานผล

จากผู้ชมที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 74 ชุด ร้อยละ 100 โดยแบ่งออกเป็น วันที่ 11 พฤษภาคม พ.ศ. 2559 จำนวน 39 ชุด ร้อยละ 52.70 และ วันที่ 12 พฤษภาคม พ.ศ. 2559 จำนวน 35 ชุด ร้อยละ 47.30 ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ในการแบ่งกลุ่มผู้ชมทั่วไปคือการอ่านวรรณกรรมเรื่อง โจนาทาน ลิฟวิงสตัน นางนวล, ประสิทธิภาพในการชมการแสดงจากการตัดแปลง, ประสิทธิภาพในการชมการแสดงบัลเลต์ สามารถแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ 1.กลุ่มที่เคยมีประสบการณ์ในการชมการแสดง 3 ประเภท 2.กลุ่มผู้ชมที่ไม่เคยมีประสบการณ์ในการชมการแสดง ทั้ง 3 ประเภท 3.กลุ่มผู้ชมที่ไม่เคยอ่านวรรณกรรม แต่มีประสบการณ์ในการชมการแสดง ผู้วิจัยได้ประเมินทัศนคติของผู้ชมทั้ง 3 กลุ่มพบว่า ผู้ชมสามารถเข้าใจเนื้อหาของวรรณกรรมผ่านทาง การแสดงบัลเลต์ได้เป็นอย่างดีในระดับปานกลาง ($M=3.55$) มีความพึงพอใจในการแสดงบัลเลต์ดัดแปลงในระดับมาก ($M=4.03$) การเต้นบัลเลต์เทคนิคบอลลองซิ่นแสดงให้เห็นถึงความอิสระและสะท้อนแนวคิดเสรีนิยมได้ในระดับมาก ($M=4.10$) ทางด้านองค์ประกอบทางการแสดง (ศักยภาพของนักแสดง เครื่องแต่งกายดนตรี) ทั้ง 3 กลุ่ม มีความพึงพอใจในระดับมาก ($M=4.28$)

3. ทักษะของนักแสดงในกระบวนการ

แบบสอบถามมีประเด็นการวัดทัศนคติของนักแสดงใน 4 ประเด็น คือ 1.ความเข้าใจเนื้อหาของวรรณกรรมเรื่อง โจนาทาน ลิฟวิงสตัน นางนวลจากการแสดงบัลเลต์ดัดแปลง 2.ความคิดเห็นในการนำเรื่อง โจนาทาน ลิฟวิงสตัน นางนวล สู่อการแสดงบัลเลต์ดัดแปลง 3.ความคิดเห็นในการสื่อสารแนวคิดเสรีนิยมผ่านการแสดงบัลเลต์ดัดแปลงเรื่อง โจนาทาน ลิฟวิงสตัน นางนวล 4.การนำเสนอการเต้นบัลเลต์สมัยใหม่เทคนิคบอลลองซิ่นในการแสดงบัลเลต์ดัดแปลง เรื่อง โจนาทาน ลิฟวิงสตัน นางนวล

3.1 ด้านการรับรู้และทัศนคติที่มีต่อกระบวนการแสดงบัลเลต์ดัดแปลง (ก่อนและหลังการแสดง) พบว่า นักแสดงในกระบวนการมีทัศนคติต่อการเต้นบัลเลต์

เทคนิคบอลลองซิ่นก่อนเข้ากระบวนการในระดับปานกลาง ($M=3.81$) หลังการแสดงมีทัศนคติในระดับปานกลาง ($M=3.91$) แสดงให้เห็นว่าหลังกระบวนการแสดงนักแสดงมีทัศนคติเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อย ($M=0.098$) พบว่า การนำเสนอการเต้นบัลเลต์สมัยใหม่ในรูปแบบบอลลองซิ่นนั้นมีความเหมาะสมต่อการสื่อสารถึงความเป็นอิสระ เนื่องจากระยะเวลาในการฝึกฝนบัลเลต์แบบคลาสสิกมากกว่า 15 ปี จึงทำให้นักแสดงยึดติดกับเทคนิคแบบเดิม

3.2 ด้านความเข้าใจในเนื้อหาของวรรณกรรมเรื่อง โจนาทาน ลิฟวิงสตัน นางนวล พบว่า ก่อนเข้ากระบวนการแสดงบัลเลต์ดัดแปลง นักแสดงทั้งหมดไม่เคยอ่านวรรณกรรม หลังจากการแสดง นักแสดง 6 คน ร้อยละ 66.7 ได้อ่านวรรณกรรม หลังการแสดงพบว่า การอ่านวรรณกรรมส่งผลต่อความเข้าใจเนื้อหาและตัวละครเชื่อมโยงกับบริบทสังคมในปัจจุบัน สามารถทำให้ผู้แสดงนำมาถ่ายทอดผ่านการแสดงบัลเลต์ดัดแปลงได้

3.3 ด้านเสรีนิยม พบว่า ก่อนการแสดงนักแสดงมีความพึงพอใจทางด้านศักยภาพ, อาชีพ, แนวทางการดำรงชีวิต ในระดับปานกลาง ($M=3.67$) หลังการแสดงในระดับมาก ($M=4.29$) พบว่า นักแสดงได้นำความรู้สึกที่มีทั้งต่อการแสดงสะท้อนต่อตนเอง การสร้างตัวตนและการคิดแตกต่างโดยที่ไม่ได้ต่อต้านกับสังคม ทางด้านเทคนิคการเต้นได้นำไปปรับใช้กับการเต้นบัลเลต์คลาสสิกและรูปแบบอื่นๆ การแสดงนอกโรงละครสร้างประสบการณ์ใหม่ทางการแสดงบัลเลต์ สามารถทำให้นักแสดงเกิดความรู้สึกร่วมในการแสดงบัลเลต์ดัดแปลง

อภิปรายผล

ส่วนที่ 1 อภิปรายผลกระบวนการสร้างสรรค์การแสดงบัลเลต์ดัดแปลงเพื่อสื่อสารแนวคิดเสรีนิยมจากเรื่อง โจนาทาน ลิฟวิงสตัน นางนวล

กระบวนการสร้างสรรค์การแสดงบัลเลต์ดัดแปลง

แนวคิดการดัดแปลงสื่อ (Adaptation) เป็นแนวคิดที่ผู้วิจัยนำมาใช้เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างความเข้าใจ

ต่อกระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน (กฤษณะ คุปตมาร, 2554) ได้กล่าวถึงการดัดแปลงสื่อ ว่า “ผู้ผลิตตั้งใจที่จะนำเอกลักษณ์ต่างๆจากบทประพันธ์ แต่ยังคงองค์ประกอบการเล่าเรื่องไว้ และสร้างสรรค์ให้เป็นประติมากรรมใหม่(Invention)” ซึ่งแนวคิดการดัดแปลงสื่อเป็นกระบวนการแห่งการเปลี่ยนแปลงเพื่อสร้างความเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของผู้รับสาร สภาพแวดล้อมด้วยเทคโนโลยี หรือรูปแบบการแสดงต่างๆ อาจมีความเหมาะสมมากกว่าสื่อเดิม หรือสร้างวิธีการนำเสนอในรูปแบบที่แตกต่างออกไป (รัชฎาวรรณ รองทอง, 2554) ได้กล่าวถึง “การสร้างสรรค์การแสดงโดยใช้จินตลีลาประกอบการอ่านบทกวีนิพนธ์ของ รพินทรนาถ ฐากูร ผู้การแสดงร่วมสมัยเพื่อสื่อสารปรัชญาในศตวรรษที่ 21 การออกแบบลีลามุ่งสื่อสารความหมาย และสะท้อนอารมณ์ของกวีนิพนธ์ในแต่ละช่วง ซึ่งจากการแสดงนี้ทำให้การอ่านบทกวีมีความน่าสนใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มคนรุ่นใหม่เห็นว่า ภาพรวมของการแสดงช่วยให้สามารถเข้าใจประเด็นเนื้อหาของบทกวีได้ง่ายขึ้น” ซึ่งในงานวิจัย “การสื่อสารแนวคิดเสรีนิยมผ่านการสร้างสรรค์การแสดงบัลเลต์ดัดแปลงเรื่อง โจนาทาน ลิฟวิงสตัน นางนวล” ผู้วิจัยมีแนวคิดสอดคล้องกับ (รัชฎาวรรณ รองทอง, 2554) ในการนำเสนอการแสดงสร้างสรรค์บัลเลต์ดัดแปลงเพื่อบ่งเน้นการสื่อสารเนื้อหา และแนวคิดเสรีนิยมในเรื่อง โจนาทาน ลิฟวิงสตัน นางนวล สามารถทำให้ผู้ชมที่เคยอ่านวรรณกรรมมีการรับรู้ในมิติใหม่ เป็นการสร้างภาพจากจินตนาการ ให้เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น ในขณะที่ผู้ชมที่ไม่เคยอ่านวรรณกรรมสามารถเข้าใจเรื่องราวได้จากการสื่อสารผ่านทางสัญลักษณ์ในการแสดง และมีความสนใจต่อวรรณกรรมเรื่อง โจนาทาน ลิฟวิงสตัน นางนวล มากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตามแนวคิดการดัดแปลง (Adaptation) มีการให้คำนิยามโดยกว้าง หมายถึง วิธีการนำเสนอประเด็นเรื่องราวผ่านทางสื่อในประเภทต่างๆ ด้วยการ ตัด ลด เพิ่ม ขยาย หรือ การดึงบางประเด็นมานำเสนอด้วยการตีความใหม่ของผู้สร้างงาน การย้ายสื่อจากสื่อหนึ่งไปยังสื่อหนึ่ง หรือยังคงอยู่ในสื่อรูปแบบเดิมแต่มีกลวิธีการนำเสนอด้วยการเปลี่ยนมุมมองที่มีต่อเรื่องเดิม ซึ่งในผลงานการสร้างสรรค์

การแสดงของ (วิปัสยา อยู่พูล ,2557) การสร้างสรรค์การแสดงเพื่อสื่อสารเจตจำนงอิสระของสตรีจากการผสมผสานเรื่องราวเกร็ดประวัติ และเรื่องเคอะเร้งใจเกิด นำเสนอผ่านรูปแบบการแสดงร่วมสมัย โดยผสมผสานองค์ประกอบทางการแสดงแบบไทยและตะวันตก นำเสนอภาพตัวละครหญิงจากทั้งสองเรื่องมาตีความเกี่ยวกับเจตจำนงอิสระ (Free Will) ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าการดัดแปลงสื่อที่ขึ้นอยู่กับการมองที่มีต่อเนื้อเรื่องต้นฉบับ อันจะส่งผลต่อการตีความและวิธีการนำเสนอของผู้สร้างงานที่สร้างเอกลักษณ์ให้กับผลงาน จากคำอธิบายในมุมมองของผู้สร้างสรรค์งานดัดแปลงเหล่านี้ สามารถสื่อถึงรูปแบบและวิธีการที่มาจากดัดแปลงสื่อจากประเด็นดังกล่าวจึงเป็นประเด็นที่กลุ่มผู้ชมให้ความสนใจต่อการสร้างสรรค์การแสดงบัลเลต์ดัดแปลงวรรณกรรมเรื่อง โจนาทาน ลิฟวิงสตัน นางนวล จากความเห็นของผู้ชมที่เคยอ่านวรรณกรรม มีทั้งกลุ่มผู้ชมที่สามารถเข้าใจเนื้อเรื่องโดยภาพรวมผ่านทางการแสดงบัลเลต์ดัดแปลงได้ทั้งหมด เนื่องจากการแสดงยังคงการนำเสนอตาม โครงเรื่อง ตัวละคร แนวคิดเดิมจากเรื่อง โจนาทาน ลิฟวิงสตัน นางนวล และผู้ชมบางส่วนที่มีความคาดหวังว่าจะเกิดการตีความใหม่ (รัชฎาวรรณ รองทอง, 2554) มีความเห็นสอดคล้องกับกลุ่มผู้ชมในด้านของการเชื่อมโยงแก่นเรื่องกับบริบทปัจจุบัน “แก่นสารจากการแสดงทำให้ผู้ชมเห็นความเชื่อมโยงเข้ากับสถานการณ์ปัจจุบัน” ผู้วิจัยพบว่า แนวคิดการดัดแปลงสื่อ (Adaptation) มีความหมายที่กว้างและมีวิธีการดัดแปลงที่หลากหลาย ซึ่งมักจะถูกตีความถึงการดัดแปลงที่เปลี่ยนแนวคิดตีความใหม่ที่แตกต่างจากต้นฉบับ ในการตีความที่เชื่อมโยงกับบริบทสังคมในปัจจุบันส่งผลในเชิงของการตีความของผู้ชมสามารถเชื่อมโยงกับประสบการณ์ชีวิต และทำให้เข้าใจในเนื้อหาของการแสดงได้มากยิ่งขึ้น

ในขณะเดียวกันผู้วิจัยมองว่าแนวคิดการแปรรูปวรรณกรรม (Literary Adaptation) ซึ่งเป็นส่วนย่อยของแนวคิดการดัดแปลงสื่อ(Adaptation)มีความสอดคล้องในกระบวนการสร้างสรรค์การแสดงบัลเลต์ดัดแปลงของผู้วิจัย ซึ่งมีฐานการดัดแปลงมาจากวรรณกรรม โดยยังคง

โครงเรื่อง แก่นเรื่อง ตัวละคร ตามเดิม เพียงแต่เปลี่ยนจากสื่อวรรณกรรมไปยังสื่อการแสดงในรูปแบบบัลเลต์ ซึ่งภาพของการฝึกฝนในการบินของโจนาทานนี้หากผู้วิจัยสามารถทำให้ภาพการบินของโจนาทานที่เป็นตัวอักษรสร้างภาพในจินตนาการให้กับผู้อ่าน กลายมาเป็นภาพของการแสดงด้วยการเคลื่อนไหวที่สามารถทำให้เห็นลีลาการบิน ทั้งยังเป็นการสร้างสุนทรีย์ให้กับผู้อ่านได้เห็นตัวละครจากวรรณกรรมที่มีชีวิตย่อมเป็นการสร้างมุมมองและการรับรู้ที่มีต่อวรรณกรรมในมิติที่แตกต่างออกไปจากวรรณกรรมต้นฉบับ แนวคิดในกระบวนการสร้างงานดัดแปลงของผู้วิจัยจึงมีแนวคิดที่สอดคล้องกับ (จักรกฤษณ์ ดวงพัตรา, 2544) ได้ให้ความหมายเปรียบเทียบการแปรรูปในบริบทของสังคมไทยว่า “การแปรรูปเป็นศัพท์ที่คิดขึ้นใหม่เพื่อเลี่ยงการใช้คำว่า ดัดแปลง ซึ่งมีความหมายเกี่ยวข้องกับเนื้อหาโดยตรง การแปรรูป จึงหมายถึงการเปลี่ยนรูปแบบการนำเสนอวรรณกรรมจากรูปแบบเดิมให้มีรูปแบบใหม่ ด้วยวิธีการ เดิม ตัด ทวี ทอน ขยาย ยุบ หรือสลับลำดับฉากนาฏการ ตัวละคร ฉาก สถานที่ และบท” ในการสร้างงานบัลเลต์ดัดแปลงนี้ผู้วิจัยได้แปรรูปวรรณกรรมต้นฉบับไปยังสื่อในรูปแบบการแสดงบัลเลต์ดัดแปลง โดยยังคงเค้าโครงเรื่อง แก่นเรื่อง ตัวละครตามวรรณกรรมต้นฉบับ (ธนสิน ชูตินธรานนท์, 2555) ได้กล่าวถึง “การสร้างสรรกับตัวละครเวทีซึ่งมีที่มาจากวรรณคดี ผู้เขียนบทละครจะต้องมีความเข้าใจอย่างแตกฉาน ความเคารพในตัวบทวรรณคดีและความคิดสร้างสรรค์ นอกจากนั้นพบว่าโครงเรื่องเชิงเส้นเป็นแนวทางที่เหมาะสมสำหรับการเขียนบทละครในรูปแบบละครเพลง” ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการสำรวจความคิดเห็นของผู้อ่านวรรณกรรมเรื่อง โจนาทาน ลิฟวิงสตัน นางนวล จากทางเว็บไซต์และกลุ่มแฟนเพจนักอ่านวรรณกรรมเรื่อง โจนาทาน ลิฟวิงสตัน นางนวล พบว่า ผู้อ่านโดยส่วนใหญ่จะตีความวรรณกรรมในเชิง ความคิด นอกกรอบ การสร้างตัวตน และการแสวงหาเสรีภาพ ซึ่งกลายเป็นแนวคิดที่เป็นลักษณะเด่นของวรรณกรรมจากแนวคิดดังกล่าวจึงเป็นเหตุผลที่ผู้วิจัยยังคงวิธีการเล่าเรื่องตามวรรณกรรมต้นฉบับไว้ การลดทอนผู้วิจัย

ได้ลดทอนฉากบางฉากในวรรณกรรมที่ยากต่อการนำเสนอในรูปแบบบัลเลต์ เช่น ฉากการฝึกบินของโจนาทานที่ล้มเหลวและตกลงไปในทะเล ฉากความเชื่อที่กล่าวถึงความเชื่อที่มีต่อโจนาทาน ประจุ เทพแห่งนางนวล จนกลายเป็นการสร้างพิธีกรรมต่อสังคมนางนวล ซึ่งมีความขัดแย้งกับการนำเสนอแนวคิดเสรีนิยม ผู้วิจัยจึงได้ปรับเนื้อหาในตอนสุดท้ายโดยมุ่งนำเสนอเสรีภาพทางความคิด และอิสระของฝูงนางนวล เป็นต้น หรือในบางฉากที่มีความคล้ายคลึงกันจึงได้ลดทอนการนำเสนอซ้ำเพื่อไม่ให้เกิดการดำเนินเรื่องยืดเยื้อจนเกินไป สำหรับตัวละครยังคงยึดตามตัวละครหลักตามวรรณกรรม เช่น โจนาทาน นกผู้ใหญ่ เฟลตเซอร์ และ แอนโทนี การขยายเรื่องบางส่วนของที่เสริมกับการสื่อสารแนวคิดเสรีนิยมในเรื่อง เช่น ฉากการฝึกบินของโจนาทาน การต่อสู้ระหว่างฝูงของโจนาทาน และนกผู้ใหญ่ เป็นต้น ในส่วนของกระบวนการสร้างสรรค์ดัดแปลงโดยมีที่มาจากวรรณกรรมนั้น ผู้วิจัยมองว่า กระบวนการดังกล่าวไม่มีวิธีการตายตัว วิธีการสร้างสรรค์ผลงานนั้นขึ้นอยู่กับวิธีการดัดแปลงไปยังสื่ออื่นๆซึ่งขึ้นอยู่กับคุณลักษณะของสื่อทั้งในด้านของการนำเสนอและข้อจำกัดของสื่ออย่างไรก็ตามแนวคิดการแปรรูปวรรณกรรม (Literary Adaptation) สามารถจำกัดความได้แคบลงและสามารถอธิบายขั้นตอนในกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานของวิจัยได้ชัดเจน ซึ่งแนวคิดการแปรเป็นแนวคิดรูปวรรณกรรม (Literary Adaptation) เป็นแนวคิดย่อยที่บอกถึงที่มาของการดัดแปลงแต่ยังคงอยู่ภายใต้แนวคิดการดัดแปลง (Adaptation)

การตีความตัวบทในการแสดงบัลเลต์ดัดแปลงและการนำเสนอแนวคิดเสรีนิยม ผู้วิจัยได้เริ่มจากการศึกษาที่ตัวบทของวรรณกรรม (มिरายัญ , 2555) การให้ความสำคัญกับตัวนักประพันธ์เป็นหลัก โดยเชื่อว่าชีวิตและผลงาน มีความสอดคล้องกัน การจะเข้าใจงานเขียนให้ลึกซึ้งได้ ก็จำเป็นต้องเข้าใจชีวิตของผู้แต่ง เพื่อใช้เป็นกุญแจไขไปสู่ความลับของการสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นข้อเท็จจริงที่สามารถพิสูจน์และนำไปสู่คำอธิบายถึงปัจจัยที่ปรากฏในตัวบทได้จากการศึกษาแนวคิดในวรรณกรรมนั้น จากการวิเคราะห์ไปถึงสภาพทางสังคมที่ส่งอิทธิพล

ต่อผู้แต่ง พบว่า วรรณกรรมเรื่องนี้ได้รับความนิยมมากในช่วงปี ค.ศ.1972 ซึ่งตรงกับยุคสงครามเวียดนาม ในขณะที่เดียวกันในประเทศไทยการเผยแพร่ของวรรณกรรมในสำนวนของ ชาญวิทย์ เกษตรศิริ ตีพิมพ์และเผยแพร่ฉบับแรกในปี พ.ศ. 2517 (ค.ศ. 1974) ตรงกับเหตุการณ์ทางการเมืองช่วง 14 ตุลาฯ ซึ่งเป็นสมัยที่ใกล้เคียงกันกับความนิยมของวรรณกรรมในประเทศสหรัฐอเมริกา ลัทธิคอมมิวนิสต์กำลังแพร่ขยายไปทั่วโลก จากหัวข้อการเสวนาโจนาทาน ลิฟวิงสตัน : นางนวล ภาพตัวแทนผู้แสวงหาเสรีภาพ (ชาญวิทย์ เกษตรศิริ, 2557) เริ่มต้นด้วยเล่าถึงเหตุผลที่เลือกแปลหนังสือเรื่อง โจนาทานครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2515 ว่า “เป็นเพราะในช่วงนั้นหนังสือเล่มนี้เป็นหนังสือที่กำลังได้รับความนิยมอย่างมากทั้งในสังคมอเมริกัน และในหลายประเทศทั่วโลก ซึ่งเป็นช่วงเวลาเดียวกันกับการที่คนหนุ่มสาวในอเมริกาออกมาต่อต้านสงครามเวียดนาม ซึ่งนั่นเป็นเสน่ห์ที่สำคัญของโจนาทาน คือ การทำหน้าที่เป็นกระบอกที่สะท้อนสังคมอเมริกันได้เป็นอย่างดี ซึ่งเรียกได้ว่าเป็นยุคแสวงหา หรือ ยุคบุปผาชน เป็นช่วงเวลาที่คนหนุ่มสาวลุกขึ้นมาตั้งคำถามต่อระบบระเบียบเดิมหลายๆ สิ่งทั้งวัฒนธรรม ธรรมเนียม ประเพณี และพิธีกรรม แล้วแสวงหาสิ่งใหม่ในแนวทางของตนเอง” ผู้วิจัยจึงนำการตีความจาก สภาพแวดล้อมในสังคมที่สะท้อนแนวคิดของฝูงนกที่กรอบความคิดของคนในสังคมให้อยู่ในรูปแบบเดียวกัน โดยมีนกผู้ใหญ่คือ ผู้ควบคุมอำนาจในสังคม และตัวละครโจนาทานคือผู้แสวงหาเสรีภาพของทั้ง 2 บริบท (ประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศไทย) ซึ่งสามารถเชื่อมโยงกับแนวคิดเสรีนิยม (Liberalism) มุมมองทางโลกซึ่งตั้งอยู่บนความคิดเสรีภาพและความเสมอภาค ทำให้เกิดการเรียกร้องประชาธิปไตยและเสรีภาพ แนวคิดดังกล่าวเป็นการปลุกให้ผู้คนตั้งคำถามต่อสภาพความเป็นอยู่ ความไม่เป็นธรรมของสังคมระบบศักดินาที่ทำการเอารัดเอาเปรียบ แนวคิดเสรีนิยมนี้จึงทำให้เกิดพลังมหาศาลในการสร้างการเปลี่ยนแปลง (วิลเลียม พรหมสิทธิ์, 2546) ได้กล่าวถึง “นักเสรีนิยมมองว่ามนุษย์ทุกคนล้วนมีความต้องการเสรีภาพอยู่แล้วมนุษย์และสังคมไม่สามารถอยู่รอดได้หากไร้ซึ่งเสรีภาพ จึงไม่แปลก

ที่แนวคิดเกี่ยวกับเสรีภาพจะมีบทบาทสำคัญในทุกๆ ที่และทุกๆ ช่วงเวลาในประวัติศาสตร์” จากข้อคิดเห็นของวิลเลียม พรหมสิทธิ์ นักเสรีนิยมที่ได้กล่าวถึงเสรีภาพนั้นทำให้ผู้วิจัยต้องการนำเสนอแนวคิดเสรีนิยม (Liberalism) ที่คนทั่วไปสามารถเข้าใจและสัมผัสได้ถึงโดยไม่อิงกับเรื่องการเมือง โดยการนำเสนอผ่านการแสดงบัลเลต์ดัดแปลง 3 ประเด็น

1. ศักยภาพและความสามารถ
2. เสรีภาพทางความคิด
3. ความเสมอภาค

การออกแบบการแสดงบัลเลต์ดัดแปลงสะท้อนแนวคิดเสรีนิยมจากแนวคิดของวรรณกรรมเรื่อง โจนาทาน ลิฟวิงสตัน นางนวล และแนวคิดเสรีนิยมได้ถูกสะท้อนในมุมมองที่เป็นสิ่งที่ทุกคนจับต้อง และสัมผัสกับมันได้ สอดคล้องกับความเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านเสรีนิยม ได้แสดงความเห็นว่า

“เมื่อนำเรื่องเสรีนิยมเข้ามาเกี่ยวข้องกับในการแสดง จะต้องเชื่อมโยงไปถึงขั้นตอน และการจัดกระบวนการทางการแสดง เช่น ที่นั่ง องค์ประกอบทางการแสดงต่างๆ ที่เอื้อให้คนดู รู้สึกเสรี ผ่อนคลาย และอยากจะถูกขื่นขึ้นมามีส่วนร่วมในการแสดง”

(ภัทร ยืนยง, สนทนากลุ่ม , 11 พฤษภาคม 2559)

ผู้วิจัยจึงนำเสนอแนวคิดเสรีนิยมด้วยการสอดแทรกลงไปในส่วนของการออกแบบการแสดง เช่น การคัดเลือกนักแสดงโดยคัดเลือกจากความเสมอภาค และความเหมาะสมในบทบาทรูปแบบการเต้นบัลเลต์สมัยใหม่เทคนิคบาลองซีน (Balanchine method) นำเสนอการเคลื่อนไหวที่เป็นอิสระจากการเต้นบัลเลต์แบบดั้งเดิม การจัดการแสดงนอกโรงละครสร้างความแตกต่างจากขนบธรรมเนียมของการแสดงบัลเลต์ Artaud (2005) ได้กล่าวถึงการจัดพื้นที่การแสดงสำหรับการแสดงโดยทั่วไปมักจะเกิดขึ้นในโรงละครในลักษณะที่เป็นกรอบสี่เหลี่ยม มีการแบ่งที่ชัดเจนระหว่างผู้ชมกับคนดู หรือ ที่เรียกโรงละครแบบโพรซีนียม (Proscenium Theatres) เพื่อให้ผู้ชมสามารถเห็นการแสดงโดยภาพรวม ทั้งการออกแบบท่าเต้นและองค์ประกอบทางการแสดงที่สร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่าง

นักแสดงและเทคนิคในการแสดงต่างๆ ถือว่าเป็นตำแหน่งที่หนึ่งที่ดีที่สุดในการรับชมการแสดง เวทีรูปทรงสี่เหลี่ยม นั้นมีการกำหนดพื้นที่การแสดงอย่างชัดเจน การกำหนดตำแหน่งของนักแสดงบนพื้นที่การแสดง ส่งผลต่อการรับรู้ของผู้ชมในความรู้สึกที่แตกต่างกัน ทั้งนี้มีการแบ่งพื้นที่ที่เป็นทิศทางในการแสดง (stage directions) เพื่อสร้างความเข้าใจที่ตรงกันภายในผู้แสดงและผู้ออกแบบท่าเต้นกับผู้แสดง ผู้วิจัยมองว่าหากเรายึดติดกับรูปแบบการแสดงเดิมๆ ไปพร้อมกับการนำเสนอในรูปแบบบัลเลต์ซึ่งเป็นการแสดงที่มีขนบประเพณีอย่างชัดเจน ผู้วิจัยมองว่าหากบัลเลต์จะถูกนำเสนอในพื้นที่การแสดงที่แตกต่างออกไปจะส่งผลต่อการรับรู้จากทั้งนักแสดงและผู้ชมอย่างไร ผู้วิจัยจึงได้ทดลองการจัดสถานที่ด้วยวิธีการสร้างความแตกต่างจากขนบการแสดงบัลเลต์โดยทั่วไป เมื่อผู้วิจัยได้ตีความเนื้อหาของวรรณกรรมที่มีตัวละครเป็นนกนางนวลอาศัยอยู่บนชายหาด ความเป็นอิสระเสรี การคิดนอกกรอบ จึงมีความสนใจที่จะศึกษาแหล่งที่อยู่อาศัยของนกนางนวลโดยธรรมชาติ และพฤติกรรมของนกนางนวล (กิตดา ปรัตถจริยา, 2552) นกนางนวลที่พบเห็นในสถานที่ตากอากาศบางปูแห่งนี้ เป็นนกนางนวลที่อพยพหนีอากาศหนาวมาจากทะเลสาบต่างๆ ในแถบธิเบต มองโกเลีย และไซบีเรียทางตอนเหนือของทวีปเอเชียโดยมาอาศัยอยู่ที่นี่บางปูตั้งแต่ปลายเดือนพฤศจิกายน – พฤษภาคม ผู้วิจัยสำรวจพื้นที่สถานที่พักตากอากาศบางปู จังหวัดสมุทรปราการ สร้างแรงบันดาลใจให้ผู้วิจัยเลือกการจัดแสดงนอกโรงละคร โดยเลือกพื้นที่จัดแสดงบนพื้นที่ลาดฟ้า ชั้น 4 คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อใช้เป็นเครื่องมือเพื่อเป็นการสะท้อนถึงแนวคิดเสรีนิยม (Liberalism) ผ่านทางสถานที่การแสดง โดยจำลองสถานที่ให้มีความคล้ายคลึงกับสถานที่ตากอากาศบางปูเพื่อสร้างปฏิสัมพันธ์ให้กับผู้ชมรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งในการสังเกตการณ์ชมฝูงนกนางนวล แนวคิดในการจัดสถานที่บนลาดฟ้าของผู้วิจัยในช่วงแรกไม่ได้รับการสนับสนุนมากนัก เนื่องจากในการจัดแสดงนอกโรงละครนั้นต้องมีการติดต่อและประสานงานกับเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบหลายฝ่าย รวมไปถึงปัจจัยทางด้านต่างๆ ที่ยากต่อการควบคุม เช่น

สภาพดินฟ้าอากาศ ส่งผลต่อการติดตั้งอุปกรณ์ของทางฝ่ายเทคนิค เป็นต้น ถึงแม้ว่าผู้วิจัยมีความเชื่อมั่นว่าการแสดงบนพื้นที่ลาดฟ้านั้นมีความเหมาะสมต่อการจัดการแสดงบัลเลต์ดัดแปลง ซึ่งเป็นกำลังใจให้ผู้วิจัยเอาชนะอุปสรรคเหล่านั้นไปได้ พื้นที่การแสดงบนลาดฟ้าจึงเป็นจุดตั้งต้นในการดำเนินของผู้วิจัยที่ส่งผลการออกแบบทางารแสดง ที่ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้ประโยชน์ของการแสดงนอกโรงละคร ซึ่งมีข้อดีในการออกแบบการแสดงพื้นที่การแสดง ที่สามารถทำได้มากกว่าพื้นที่ที่ถูกกำหนดไว้ในโรงละคร ตามขนบการแสดงแบบเดิมๆ จึงจัดพื้นที่การแสดงแบ่งออกเป็น 2 ฝั่ง (ตะวันออกและตะวันตก) สื่อความหมายของสถานที่อยู่ของฝูงนกนางนวลเป็นหลัก และสถานที่ที่นกนางนวลถูกจับได้มายังหน้าผาพื้น และใช้พื้นที่การแสดงบริเวณบันไดสื่อถึง ฉากสวรรค์ จากแนวคิดการนำเสนอการแสดงนอกพื้นที่โรงละครทำให้ผู้วิจัยได้ข้อค้นพบจากการออกแบบการแสดงเช่นนี้ ซึ่งวิธีการจัดการแสดงดังกล่าวสามารถอธิบายด้วยรูปแบบของเวทีที่ไกลไปกว่า (Non – proscenium Theatres) คือเวทีการแสดงที่ไร้กรอบสี่เหลี่ยม ซึ่งหมายถึงรูปแบบเวทีในลักษณะต่างๆ เช่น เวทีเป็นทรงวงกลม (Arena stage) มีผู้ชมนั่งรายล้อม เวทีแบบที่มีพื้นที่ตรงกลางยื่นออกมาผู้ชม (Thrust stage) เหมือนเวทีคอนเสิร์ต เวทีแบบกล่องดำ (Black Box) เป็นพื้นที่การแสดงที่ยืดหยุ่นสามารถปรับเปลี่ยนไปตามความต้องการของผู้สร้างงานได้ การออกแบบที่ไปไกลกว่าเวทีที่ไร้กรอบ คือ จากแนวคิด Non – traditional space มีความสอดคล้องกับ แนวคิด Site specific Monson และ Dendy (2012) การจัดการแสดงสถานที่ที่นอกเหนือจากโรงละคร ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากศิลปินสถาปัตยกรรมและการออกแบบ นักออกแบบท่าเต้นได้นำแนวคิดนี้ โดยศิลปินในยุคหลังสมัยใหม่ (Postmodernist) อย่าง ทริชา บราวน์ (Trisha Brown) มาใช้ในการออกแบบพื้นที่การแสดง ข้อดีของการจัดการแสดงในรูปแบบนี้ คือ การสร้างบรรยากาศการแสดงที่สามารถเล่นกับพื้นที่ในสิ่งปลูกสร้างที่ปรากฏในบริเวณนั้น การสื่อสารในเชิงสัญลักษณ์ พื้นที่การแสดงที่เป็นอิสระ ส่งผลให้ผู้ชมสามารถเลือกชมได้จากทั่วทุกมุมของการแสดง หรือ เป็นผู้ตัดสินใจเลือกกว่าอยากจะชม

การแสดงส่วนตัว การที่เปิดพื้นที่อิสระให้กับนักแสดงและผู้ชมสามารถทำให้เกิดการสร้างปฏิสัมพันธ์ ส่งผลต่อการรับรู้ประสบการณ์ในการชมการแสดงในระยะใกล้ ซึ่งแตกต่างออกไป ทั้งนี้แนวคิด Site specific สามารถจะนำไปปรับใช้การแสดงในรูปแบบต่างๆ เช่น ละคร หรือ การแสดงการเต้นร่วมสมัย (Contemporary dance) ละครใบ้ นาฏศิลป์ เป็นต้น ซึ่งเป็นการสร้างมิติใหม่ต่อผู้สร้างงานในการสร้างสรรค์ผลงาน และเป็นการเปิดประสบการณ์ในการชมการแสดงให้กับผู้ชมอีกด้วย

ส่วนที่ 2 อภิปรายผลการรับรู้ และทัศนคติของผู้รับสารที่มีต่อการแสดงบัลเลต์ดัดแปลง เรื่อง โจนาทานลิฟวิงสตัน นางนวล ด้านแนวคิดเสรีนิยม

กลุ่มผู้รับสารทั้งผู้เชี่ยวชาญและผู้ชมทั่วไปนั้นสามารถสัมผัสได้ถึงแนวคิดเสรีนิยมที่ผู้วิจัยได้สอดแทรกไว้ตามองค์ประกอบต่างๆของการแสดง โดยเฉพาะการจัดสถานที่ แม้ผู้ชมจะไม่เคยมีประสบการณ์ในการอ่านวรรณกรรมหรือการเปิดรับสื่อทางการแสดงจากการดัดแปลงวรรณกรรมและการชมการแสดงบัลเลต์ได้รับสุนทรียรสในการรับชมการแสดงและสามารถรับรู้ความเป็นเสรีนิยมได้ แต่ในส่วนของการนำเสนอการเต้นบัลเลต์สมัยใหม่เทคนิคบาลองชิน (Balanchine method) ในกลุ่มผู้เชี่ยวชาญทางนาฏศิลป์สากลมองว่า

“การออกแบบท่าเต้นบนฐานของเทคนิคการเต้นแบบบาลองชินในการแสดงบัลเลต์ดัดแปลงสะท้อนให้เห็นลักษณะการเต้นที่เบาลอย แสดงให้เห็นถึงความเป็นอิสระเปรียบกับการเคลื่อนไหวของนก”

(วาสนา สง่าเมือง, สุนทนา กลุ่ม, 11 พฤษภาคม 2559)

ในกลุ่มผู้ชมทั่วไปและผู้เชี่ยวชาญที่ไม่มีความรู้เรื่องบัลเลต์เห็นถึงอิสระของการเคลื่อนไหวแต่ยังไม่สามารถแยกแยะความแตกต่างของการเต้นทั้ง 2 ประเภทนี้ได้อย่างชัดเจน สิ่งที่ทำให้สะท้อนแนวคิดได้เห็นภาพมากขึ้น คือวิธีการออกแบบท่าเต้นและการจัดวางตำแหน่งของนักแสดงแสดงให้เห็นลักษณะของการอยู่ร่วมกันเป็นฝูงและการสร้างความแตกต่างของ โจนาทาน และการถอดสัญลักษณ์

กระโปรงและรองเท้าบัลเลต์ ทำให้เห็นถึงการแปรสภาพเป็นอื่น ทั้งนี้การตีความเสรีนิยมนั้นควรนำผู้ชมให้มีส่วนร่วมในการแสดงด้วยข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญในการให้อิสระกับผู้ชมในการเลือกที่นั่งผู้ชมสามารถเคลื่อนไหวได้อย่างเป็นอิสระในการแสดง วิธีการดังกล่าวนี้สามารถทำให้ผู้ชมรู้สึกมีสิทธิและมีอิสระในการชมการแสดง เกิดปฏิสัมพันธ์ขึ้นระหว่างผู้ชมและการแสดง

การจัดการแสดงนอกพื้นที่โรงละครโดยใช้แนวคิด Site specific เข้ามาช่วยสร้างบรรยากาศในการแสดงสะท้อนถึงความเป็นเสรีนิยม (Liberalism) ได้รับผลการตอบอย่างดีทั้งในกลุ่มของผู้เชี่ยวชาญ ผู้ชมทั่วไปทั้ง 3 กลุ่มสามารถสัมผัสถึงความเป็นเสรีได้ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยกลาง 4.10 แนวคิดดังกล่าวนี้เป็นการสร้างภาพลักษณ์ต่อการแสดงบัลเลต์ดัดแปลงนับตั้งแต่การประชาสัมพันธ์ผ่านทางโปสเตอร์ สร้างความประหลาดใจให้กับผู้ชมถึงการจัดพื้นที่จัดการแสดงบัลเลต์ดัดแปลงบนคาถาฟ้าจะเกิดขึ้นในลักษณะใด ซึ่งจากการแสดงความคิดเห็นจากผู้ชมทั่วไปที่คิดว่าจะต้องมีโรงละครกลางแจ้งตั้งอยู่บนคาถาฟ้า แต่เมื่อเข้ามาอยู่ในสถานที่การแสดงที่เป็นลานโล่ง ไม่มีเก้าอี้เป็นอัมพจรรย์ ทำให้ผู้ชมสามารถสัมผัสได้ถึงบรรยากาศ ลม ท้องฟ้า แสงอาทิตย์ยามเย็น ฟุ้งนกที่บินผ่าน ก็ช่วยทำให้รู้สึกว่าการเข้ามาอยู่ในบรรยากาศทำให้รู้สึกปลดปล่อย และผ่อนคลาย เวทีไม่มีการระดัที่ถูกต้องสูงขึ้นมาจากพื้นทำให้ผู้ชมชมการแสดงได้ในระยะใกล้และสัมผัสถึงอารมณ์ความรู้สึกของตัวละคร โดยเฉพาะตัวละครนกผู้ใหญ่ ผู้ชมรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งที่อยากจะติดตามการแสดงต่อไปเรื่อยๆ การปรากฏตัวของนักแสดงที่รับบทครูฝึกเจียงบนพื้นที่การแสดงบริเวณบันได ทำให้ผู้ชมสามารถคาดเดาตัวละครได้จากการสื่อสารในเรื่องของสัญลักษณ์และระดับ ในขณะที่เดียวกันการสร้างการแสดงอย่างอิสระในมุมมองของนักแสดงยังคงต้องการกำหนดตำแหน่งหรือ เส้นแบ่งขอบระหว่างพื้นที่การแสดงและผู้ชมอย่างชัดเจนยังคงมีความสำคัญกับนักแสดง ซึ่งในวันแรกผู้วิจัยได้จัดพื้นที่การแสดงในลักษณะรูปตัวไอ (I) ผู้ชมนั่งอยู่บนพื้นที่ในบริเวณที่ผู้วิจัยได้จัดไว้ จากข้อเสนอแนะที่ได้รับจากผู้เชี่ยวชาญ ได้กล่าวถึง

“พื้นที่การแสดงเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ การจัดพื้นที่การแสดงใหม่ ลอดทอนความเป็นพิธีการ และการแบ่งพื้นที่กั้นระหว่างนักแสดง และผู้ชม จะช่วยทำให้ผู้ชมอยากมีส่วนร่วมในการแสดงมากยิ่งขึ้น”

(ปวีณา แซ่มซ้อย, สนทนากลุ่ม, 11 พฤษภาคม 2559)

จากข้อเสนอแนะดังกล่าว ผู้วิจัยได้มีการปรับเปลี่ยนการกั้นแบ่งแยกพื้นที่การแสดง ในการแสดงรอบที่ 2 ส่งผลทำให้ผู้ชมรู้สึกผ่อนคลายและทำให้เข้าถึงการแสดงมากกว่าวันแรกที่ถูกเปรียบเทียบและดูเป็นพิธีการมากเกินไปจึงไม่เกิดความเป็นเสรี จากความเห็นของผู้ชมทั่วไปในเรื่องการปรับเปลี่ยนพื้นที่การแสดง ได้แสดงความเห็นว่า

“การเลือกสถานที่ที่ช่วยได้มาก บรรยากาศทำให้รู้สึกปลดปล่อย ได้ผ่อนคลาย และมีอิสรภาพทางความคิด”

(ผู้ชมทั่วไป, แบบสอบถาม, วันที่ 12 พฤษภาคม พ.ศ. 2559)

แต่ในขณะเดียวกันในเรื่องการปรับพื้นที่การแสดงจากมุมมองของนักแสดงกลับมีความรู้สึกในทางตรงกันข้ามกับผู้ชม

“ในการแสดงวันแรกพื้นที่การแสดงชัดเจนเป็นรูปตัว I เราสามารถกำหนดการแสดงของตัวเองได้ชัดเจน การแสดงวันแรกรู้สึกได้ว่าทำได้เต็มที่มากกว่า การแสดงวันที่ 2 รู้สึกว่าการแสดงลดลง เป็นเพราะตำแหน่งของนักแสดงกระจายตัวแบบกระจัดกระจาย จึงทำให้ต้องส่งพลังมากเพื่อที่จะสื่อสารกับนักแสดงคนอื่นๆ ในระหว่างการแสดง”

(พิชามณูษ์ ปิติมณีพัฒน์, สนทนากลุ่ม, วันที่ 12 พฤษภาคม พ.ศ. 2559)

การปรับพื้นที่ทางการแสดงบัลเลต์ดัดแปลงสร้างการรับรู้ระหว่างผู้ชมกับนักแสดงแตกต่างกัน ทั้งนี้นักแสดงกลับไม่รู้สึกถึงอิสระของการเคลื่อนไหว มีความกังวลที่ผู้ชมเข้ามาใกล้จนเกินไป ไม่สามารถเดินได้อย่างเต็มศักยภาพ ผู้วิจัยจึงมีความคิดว่าเป็นข้อจำกัด

หนึ่งที่สำคัญของการแสดงในรูปแบบบัลเลต์เพราะนักแสดงต้องใช้ร่างกายในการเคลื่อนไหวเพื่อสื่อสารผ่านท่าเต้น โดยเฉพาะลักษณะของบัลเลต์นักแสดงต้องมีสมาธิที่จดจ่อกับการจัดวางร่างกายตามหลักการของเทคนิคการเต้น เนื่องจากหลายท่าเป็นท่าที่อันตราย เช่น การเดินบนปลายเท้า การยกขา การกระโดด การเดินคู่ (pas de deux) เป็นต้น การที่คนดูเข้ามาในระยะใกล้จนเกินไปทำให้นักแสดงเสียสมาธิ เกิดความไม่มั่นใจในการเต้นในท่าต่างๆ เพราะกลัวว่าจะไปชนคนดูไม่สามารถกระชกได้ และอาจเกิดอันตรายต่อผู้ชมได้ เนื่องจากนักแสดงจะจดจ่อกับการใช้ร่างกายมากกว่าที่จะสนใจสิ่งรอบข้าง ซึ่งในการแสดงรอบที่ 2 มีผู้ชมส่วนหนึ่งเข้ามานั่งในพื้นที่การแสดงจึงทำให้นักแสดงเกิดความสับสนและเกิดการผิดพลาดในฉากที่มีการโยนรองเท้าบัลเลต์ ผู้วิจัยคิดว่าการจัดพื้นที่การแสดงควรให้ความสำคัญกับทั้ง 2 ฝ่าย ทั้งผู้แสดงและผู้ชม การให้อิสระกับผู้ชมแต่ไม่สร้างความอึดอัดให้กับนักแสดง การสร้างปฏิสัมพันธ์การมีส่วนร่วมในบางช่วงของในส่วนที่เป็นช่วงที่ไม่ได้มีการเคลื่อนไหวเกิดขึ้นมากนัก หรือบางส่วนของแสดงที่ต้องการสื่อสารกับผู้ชมน่าจะมีเหมาะสมสำหรับการแสดงที่นำเสนอในรูปแบบบัลเลต์มากกว่า

การสะท้อนนักแสดงบัลเลต์คลาสสิกกับการเต้นที่แตกต่างจากฟอรั่มเดิม กลุ่มนักแสดงในกระบวนการแสดงบัลเลต์ดัดแปลงที่ผู้วิจัยได้เลือกนักแสดงเป็นกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยในฐานะของผู้รับสารในกระบวนการทั้งในส่วนของการรับรู้เนื้อหาวรรณกรรม แนวคิดเสรีนิยม (Liberalism) แนวคิดการเดินบัลเลต์สมัยใหม่เทคนิคบาลองซีน (Balanchine method) ซึ่งเป็นแนวคิดที่นักแสดงในกระบวนการยังไม่เคยมีประสบการณ์ร่วมมาก่อน ผู้วิจัยได้คัดเลือกนักแสดงที่ได้รับการฝึกฝนในรูปแบบบัลเลต์ในหลักสูตร Royal Academy of Dance (R.A.D.) เป็นหลักพบว่านักแสดงในกระบวนการทุกคนมีระยะเวลาในการฝึกฝนยาวนานกว่า 15 ปี ซึ่งเป็นประเด็นที่น่าสนใจถึงระยะเวลาในการฝึกฝนที่ยาวนาน นักแสดงมีแนวคิดอย่างไรกับการเดินบัลเลต์คลาสสิกของตนเอง และเมื่อได้เข้ากระบวนการนำแนวคิดอื่นๆ มาประกอบกับการแสดงที่ไม่ได้เน้น

เพียงการเต้นในด้านเทคนิคเพียงอย่างเดียว แต่ยังรวมไปถึงการสื่อสารเนื้อหาของวรรณกรรมและแนวคิดเสริมนิยมผ่านการเต้นในรูปแบบที่แม้ว่าจะเป็นการเต้นที่มีรากฐานกระบวนท่าจากบัลเลต์เดียวกัน แต่มีการเคลื่อนไหวที่ลดทอนมาตรฐาน และระเบียบในเทคนิคการเต้นที่เคร่งครัดจะสามารถทำให้นักแสดงหลุดออกจากกรอบบางอย่างได้อย่างไร ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจในการรับรู้และทัศนคติของผู้ชมทั่วไปที่มีต่อการแสดงบัลเลต์ ซึ่งผู้วิจัยตั้งคำถามว่าทำไมการเต้นบัลเลต์ถึงได้รับความสนใจน้อยกว่าศิลปะแขนงอื่นๆ จากงานวิจัยนี้ทำให้ผู้วิจัย พบว่า การรับรู้ของคนในสังคมไทยยังคงยึดติดกับภาพของบัลเลต์ในอดีตซึ่งเป็นกิจกรรมทางสังคม การแสดงของชนชั้นสูง ซึ่งปัจจุบันการแสดงเหล่านี้ปรากฏให้เห็นในการแสดงมหรหรรษ์ศิลปะการแสดงและดนตรีนานาชาติ กรุงเทพฯ ซึ่งมีจัดขึ้นทุกปี ณ ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย ซึ่งรูปแบบการแสดงบัลเลต์ที่มักนำมาแสดงมักจะเป็นการแสดงที่พยายามรักษารูปแบบและขนบของการเต้นในยุคคลาสสิก หรือยุคโรแมนติก เช่น เรื่อง สวอนเลค (Swan lake) จีเซิล (Giselle) เจ้าหญิงนิทรา (Sleeping Beauty) เป็นต้น แสดงให้เห็นถึงการแสดงที่มีรูปแบบชัดเจน ตั้งแต่การเต้นด้วยเทคนิคที่มีแบบแผน เครื่องแต่งกายดนตรี รูปร่างของนักเต้น การแสดงในโรงละคร จึงทำให้บัลเลต์ถูกมองว่าเป็นการแสดงที่มีเพื่อสร้างความเพลิดเพลิน และแสดงออกถึงความงดงามตระการตาเท่านั้นส่งผลต่อผู้ชมมีการรับรู้ และทัศนคติต่อการแสดงบัลเลต์ คือ สิ่งที่อยู่ในกรอบประเพณีมีการควบคุมทุกสิ่งทุกอย่างให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน สอดคล้องกับความเห็นของผู้เชี่ยวชาญทางด้านการแสดง

“ในการแสดงยังมีส่วนที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นขนบของบัลเลต์ เช่น การเลือกใช้โทนสีของเครื่องแต่งกาย (สีขาวดำ) การจัดวางเวที และพื้นที่การแสดงที่เป็นรูปตัวไอ (I)”

(ปวีณา แซ่มซ้อย, สทนทากลุ่ม, 11 พฤษภาคม 2559)

จากมุมมองของผู้ชมโดยทั่วไปที่มักจะมองว่าการแสดงในรูปแบบบัลเลต์เป็นสิ่งที่ยึดกับขนบและ การนำเสนอที่มีรูปแบบอย่างชัดเจน รวมไปถึงการแสดงออกของ

นักบัลเลต์ย่อมแสดงถึงสิ่งที่ไม่ใช่ธรรมชาติที่มนุษย์ทั่วไป เช่น อากัปกริยา การจัดวางร่างกายในท่าทางการเคลื่อนไหว นักบัลเลต์มีความสง่างาม จากมุมมองของนักแสดงได้อธิบายถึงธรรมชาติในการเคลื่อนไหวของนักบัลเลต์ว่า

“มันมีความคิดในหัวว่า ทำแบบนี้แล้วจะผิดไหม ยังติดความเป็น Classic อยู่ ไม่ว่าเราจะเต้นแบบไหน มันก็ยังคงความเป็นบัลเลต์อยู่”

(ปวีณศรีวิไชย, สทนทากลุ่ม, วันที่ 12 พฤษภาคม 2559)

ผู้วิจัยมองว่าเนื่องจากบัลเลต์เป็นศิลปะของตะวันตก ผู้ชมจึงไม่สามารถเข้าใจการสื่อสารความหมายของการเคลื่อนไหวได้มากนักเมื่อนำมาเปรียบเทียบกับนาฏศิลป์ไทยที่ทำรามีการตีความบทสามารถสื่อสารได้เข้าใจได้ สิ่งที่คุณรับรู้ได้จึงเป็นในเรื่องของรูปแบบและฟอร์มการเต้น เมื่อผู้วิจัยได้นำการเต้นบัลเลต์มาใช้เพื่อการสื่อสารนั้นจึงทำให้ผู้ชมยังไม่สามารถเข้าใจจากการเต้นบัลเลต์เพียงอย่างเดียว ต้องอาศัยองค์ประกอบทางการแสดงอื่นๆ อาทิ เครื่องแต่งกาย ฉาก แสง ดนตรีประกอบการแสดง อุปกรณ์ประกอบการแสดงเพื่อสร้างความเข้าใจให้กับผู้ชมมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับความเห็นของผู้เชี่ยวชาญทางด้านนาฏศิลป์สากล

“ความน่าสนใจหากนำงานนาฏกรรม มาใช้เพื่อสื่อสารในเรื่องของการสะท้อนความรู้สึกไปยังคนดูให้เกิดความรู้สึกบางอย่าง เกิดการเปลี่ยนแปลงภายใน โดยลิ้มรสสัญลักษณ์ และกฎเกณฑ์”

(จิตพล เปลี่ยนศิริ, สทนทากลุ่ม, 11 พฤษภาคม 2559)

การเปรียบเทียบเทคนิคการเต้นบัลเลต์แบบคลาสสิกและบัลเลต์สมัยใหม่เทคนิคบาลองซีน จากสำรวจทัศนคติของนักแสดงที่มีต่อการเคลื่อนไหวในรูปแบบแตกต่างจากบัลเลต์คลาสสิก ผู้วิจัยจึงได้นำการเต้นบัลเลต์สมัยใหม่เทคนิคบาลองซีน (Balanchine method) ซึ่งผู้วิจัยคาดหวังไว้ว่าเป็นการเต้นที่มีลักษณะไม่แตกต่างจากบัลเลต์นักเทคนิคของบาลองซีนน่าจะช่วยทำให้นักเต้นรู้สึกผ่อนคลายจากการเต้นบัลเลต์ในรูปแบบคลาสสิกได้มากขึ้น ผลจากการสำรวจแนวคิดเทคนิคการเต้นบาลองซีนส่งผล

ให้นักแสดงมีความกล้าที่จะทดลองการเคลื่อนไหวที่แตกต่างจากเทคนิคบัลเล่ต์ ในช่วงแรกมีความยากในเรื่องของการจัดวางน้ำหนักแบบ (off-balance) และการจัดวางร่างกายที่ดูเป็นฟอร์มมากเกินไปไม่เป็นอิสระ ในส่วนของเทคนิคการเหยียดขี้ดร่างกาย (Emphasis on line) นักแสดงสามารถนำปรับมาใช้ในการเดินของตนเองทำให้ร่างกายมีความรู้สึกและสื่อสารอารมณ์ร่วมบางอย่างได้ การเดินด้วยเท้าเปล่า (Bare feet) ทำให้นักแสดงเคลื่อนไหวได้อย่างเป็นอิสระมากขึ้น ไม่กังวลกับท่าเดินในการเดินบนปลายเท้าที่ต้องอาศัยความแข็งแรงของข้อเท้าและทนกับอาการบาดเจ็บที่เท้าหลังการเดิน การใช้แขนแบบที่แตกต่างออกไปจากการวางองศาของบัลเล่ต์ที่กำหนด (abstract arm and hand placement) ด้วยการเคลื่อนไหวจากลักษณะการบินของนกเป็นตัวกำหนดการเคลื่อนไหวของแขน โดยให้อิสระนักแสดงในการออกแบบการเคลื่อนไหวนั้น

การนำแนวคิดการเคลื่อนไหวที่เลียนแบบสัตว์เพื่อสลายฟอร์มความเป็นบัลเล่ต์คลาสสิกของนักแสดงในมุมมองของนักแสดงมองว่า การเดินบัลเล่ต์แม้ว่าผู้อื่นจะมองว่าเป็นการเคลื่อนไหวที่มีการประดิษฐ์คิดไปจากการเคลื่อนไหวที่เป็นธรรมชาติของมนุษย์ กลุ่มนักเต้นมองว่าการเคลื่อนไหวที่ถูกมองว่าผิดธรรมชาตินั้นเกิดจากระยะเวลาในการฝึกฝนยาวนานกว่า 15 ปี นั้นกลายเป็นสิ่งที่หลอมรวมทำให้นั้น คือ สิ่งที่เป็นธรรมชาติของนักแสดงไม่ว่าจะเป็นอิริยาบถในชีวิตประจำวันในการเคลื่อนไหวต่างๆ เป็นสิ่งที่แสดงออกโดยธรรมชาติ แนวคิดจากการเดินบัลเล่ต์ทำให้ส่งผลต่อตัวนักเต้นในเรื่องของความสะดวกสบายแบบ ต้องทำอย่างถูกต้อง นักเต้นบัลเล่ต์จะติดกับการซ้อมเดินในห้องกระจกเพื่อสำรวจร่างกายตนเองตลอดเวลา (สมพร พูราจ ,2554) ได้กล่าวถึง “การเคลื่อนไหวที่เลียนแบบสัตว์สามารถช่วยให้แสดงหลุดจากขีดจำกัดท่าทางการเคลื่อนไหวแบบมนุษย์ทั่วไป เข้าสู่สภาวะของการสร้างสรรค์จินตนาการร่วมไปการเดินรำได้” ผู้วิจัยจึงได้นำแนวคิดของการสื่อสารเป็นหลักในกระบวนการนี้การเดินจึงการเป็นการเดินเพื่อการสื่อสาร ผู้วิจัยจึงได้ทดลองนำแนวคิดการเคลื่อนไหวที่เลียนแบบสัตว์เป็นครั้งแรกในขั้นตอนการฝึกซ้อมของนักแสดง ผู้วิจัยได้ให้โจทย์การเคลื่อนไหวที่เป็นอิสระโดยธรรมชาติ เพื่อที่

จะเรียนรู้การเคลื่อนไหวของนักแสดงที่นอกเหนือจากการเดินบัลเล่ต์คลาสสิก พบว่า ทุกๆการเคลื่อนไหวที่ปรากฏนั้นเป็นการเคลื่อนไหวที่มาจากท่าบัลเล่ต์คลาสสิก ทั้งการเดิน การจัดวางร่างกาย การวางน้ำหนัก จึงเป็นข้อค้นพบจากกระบวนการนี้ว่า การเคลื่อนไหวที่เป็นธรรมชาติไม่ยึดติดกับรูปแบบนั้นเป็นสิ่งที่ยากสำหรับนักแสดงบัลเล่ต์ เมื่อไหร่ที่มีโจทย์ให้นักเต้นในกระบวนการเคลื่อนไหวได้อย่างเป็นอิสระตามการตีความจากความรู้สึกและปฏิสัมพันธ์ในการแสดงเป็นการสร้างความกดดันให้กับนักแสดง ซึ่งเมื่อนำแนวคิดดังกล่าวมาใช้กับนักเต้นคอนเทมโพรารี หรือ นักแสดงที่ไม่เคยได้รับการฝึกฝนการเดินมาก่อนจะเห็นข้อแตกต่างของนักเต้นทั้ง 2 ประเภทได้อย่างชัดเจนพบว่า การเคลื่อนไหวโดยธรรมชาติของมนุษย์ นำมาเชื่อมโยงกับสิ่งที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน จากการแสดงออกด้วยเคลื่อนไหว ทำให้ผู้แสดงรู้สึกเป็นอิสระและไม่ปิดกั้นจินตนาการของตนเอง ผลการสำรวจความคิดของนักแสดงในกระบวนการจึงทำให้ผู้วิจัยต้องมาปรับวิธีในกระบวนการ เมื่อนักแสดงยังไม่เข้าใจในเรื่องของวิธีการสื่อสารอารมณ์ ผู้วิจัยจึงให้นักแสดงในกระบวนการอ่านวรรณกรรมเรื่อง โจนาทาน ลิฟวิงสตัน นางนวล และมีการตีความตัวละครในบทบาทที่นักแสดงได้รับ อย่างอิสระเพื่อให้นำมาประกอบการสื่อสารผ่านการผ่านการเคลื่อนไหวให้กับนักแสดง ผลจากการใช้วิธีดังกล่าวสามารถช่วยให้บัลเล่ต์คิดแตกต่างออกจากรูปแบบการแสดงแบบเดิมๆ แต่การแสดงออกในการแสดงนั้นยังต้องอาศัยประสบการณ์และความกล้าของนักแสดง การนำการเคลื่อนไหวที่เลียนแบบสัตว์สามารถช่วยให้แสดงหลุดจากขีดจำกัดท่าทางการเคลื่อนไหวแบบมนุษย์ทั่วไป เข้าสู่สภาวะของการสร้างสรรค์จินตนาการร่วมไปการเดินรำได้ การสร้างการเคลื่อนไหวที่แตกต่างไปจากการฝึกฝนบัลเล่ต์นั้นสอดคล้องกับ (เมเยอร์โฮลด์ อ้างถึงใน สมพร พูราจ ,2554) “นักแสดงฝึกการใช้ร่างกายให้สอดคล้องกับจังหวะของการแสดง (scenic rhythm) โดยพยายามให้นักแสดงละทิ้งบุคลิกภาพเดิมที่มีจะเกิดขึ้นขณะที่แสดง หรือ เป็นปฏิกิริยาตอบสนองต่อสิ่งหนึ่งของตัวผู้แสดงออกไป นักแสดงจะต้องใช้การเคลื่อนไหวที่ถูกฝึกมา การเคลื่อนไหวที่เหมาะสมจะดึงดูดผู้ชม ผู้แสดงจึงต้องฝึกกฎการตอบสนองของร่างกายตามธรรมชาติมา

ทำให้ร่างกายยืดหยุ่น เพื่อสร้างมิติของท่าทาง (Plasticity) ก่อนการฝึกฝนการเต้นรำ การเต้น คือ การปลดปล่อยร่างกายให้เป็นอิสระเพื่อให้ความเคลื่อนไหวไปตามจังหวะที่เกิดขึ้นจากข้างใน”

หลังจากกระบวนการแสดงเกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านทัศนคติของนักแสดงในกระบวนการทั้งในเรื่องทัศนคติที่มีการสื่อสาร เทคนิคการเต้นบัลเลต์ ซึ่งภาพโดยรวมของการนำเทคนิคบัลเลต์มาใช้เป็นรูปแบบการเสนอผ่านการแสดงบัลเลต์ดัดแปลงในมุมมองของนักแสดงได้สร้างมิติของการเคลื่อนไหวแบบบัลเลต์คลาสสิกที่แตกต่างออกไป ทำให้นักแสดงกลับมาสำรวจตนเองและนำไปปรับใช้กับการเต้นของตนเองในเรื่องของการเต้นที่ไม่ใช่แค่เต้นให้สวยด้วยท่าทางที่ถูกต้องเพียงอย่างเดียว แต่การเคลื่อนไหวนั้นสามารถสื่อสารได้ และบางครั้งการสื่อสารก็ไม่จำเป็นต้องเดินเสมอไป จากแนวคิดของการสื่อสารนี้นักแสดงได้เกิดการเรียนรู้จากกระบวนการแสดงบัลเลต์ดัดแปลง ทางด้านการสร้างลักษณะตัวละครเพื่อทำความเข้าใจในความรู้สึกภายในตนเองผ่านการสื่อสารภายนอกทางสายตา อารมณ์และความรู้สึกมากยิ่งขึ้น ซึ่งมีแนวคิดเดียวกับการแสดงความรู้สึกภายในออกมาสู่ภายนอก (inside out) และการดึงสิ่งจากภายนอกสู่ภายใน คือ สถานที่จัดแสดงเป็นการสร้างบรรยากาศในการแสดงทำให้นักแสดงสัมผัสได้ถึง สิ่งแวดล้อมโดยรอบๆ ลม ท้องฟ้า พื้นที่โล่งกว้าง ทำให้เคลื่อนไหวได้อิสระ นักแสดงรู้สึกว่าการแสดงอยู่บนเวทีแล้วรู้สึกว่าอยู่ในสถานที่ในเรื่อง แนวคิดของการสื่อสารนี้มีความสอดคล้องกับ (มันนี รัตน์, 2556) ได้กล่าวถึง ทฤษฎีการแสดงภายนอกและภายในแนวคิดของสตานิสลาสกีของผู้แสดงจะต้องประสานสัมพันธ์เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เช่นเดียวกับชีวิตจริง ซึ่งในการแสดงบัลเลต์ดัดแปลง โดยเฉพาะ การจัดแสดงนอกโรงละครเป็นองค์ประกอบสำคัญในการสร้างบรรยากาศให้นักแสดงได้สัมผัสถึงสิ่งแวดล้อมโดยรอบๆ การเคลื่อนไหวได้อิสระเกิดการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างการแสดงกับพื้นที่ โดยไม่มีกรอบเวทีสี่เหลี่ยมเป็นตัวกำหนด การอ่านวรรณกรรมสามารถช่วยในเรื่องของการสร้างความเข้าใจต่อเนื้อหา และตัวละครในการสื่อสารทางการแสดงของนักแสดง จึงกล่าวได้ว่าการประสานกันระหว่างความรู้สึกภายในและภายนอก

เป็นสิ่งสำคัญต่อการสื่อสารผ่านทางร่างกายและการเต้นบัลเลต์ของนักแสดงในกระบวนการ

ข้อจำกัดในงานวิจัย

1. การติดต่อประสานงานของผู้ที่รับผิดชอบสถานที่บริเวณ ดาดฟ้า ชั้น 4 คณะนิเทศศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เนื่องจากไม่ใช่พื้นที่สำหรับจัดการแสดงของทางคณะโดยตรง จึงทำให้ผู้วิจัยต้องติดต่อและประสานงานกับเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบในแต่ละฝ่ายแยกส่วนกัน ส่งผลต่อการดำเนินงานในกระบวนการเป็นไปอย่างล่าช้า
2. การจัดการแสดงนอกโรงละคร จึงทำให้ทางด้านอุปกรณ์และเทคนิคทางการแสดงต่างๆ อุปกรณ์ไม่เพียงพอกับรูปแบบการแสดงที่ผู้วิจัยได้ออกแบบไว้ จึงทำให้ผู้วิจัยจำกัดงบประมาณด้วยการลดทอนองค์ประกอบทางการแสดงด้านอื่นๆ และปรับเปลี่ยนวิธีการนำเสนอในรูปแบบอื่น

ข้อเสนอแนะ

1. ผู้สร้างงานสามารถนำกลวิธีของการดัดแปลงสื่อไปประยุกต์กับสื่อด้านอื่นๆ ที่ไม่ใช่แค่เฉพาะในเชิงของบันเทิงคดีเท่านั้น โดยประยุกต์ใช้เป็นเครื่องมือและศิลปะนำเสนอผ่านช่องทางสื่อที่แตกต่างกันเพื่อนำไปผลิตสื่อบูรณาการได้
2. สำหรับผู้กำกับการแสดง หรือ ผู้จัดการแสดงที่มีความประสงค์ที่จะจัดการแสดงนอกโรงละคร ควรคำนึงถึงปัจจัยอันจะส่งผลต่อการแสดง ดังนี้
 - 2.1. สภาพแวดล้อม : ผู้วิจัยจึงเสนอแนะให้ผู้สร้างงานคำนึงถึงสภาพแวดล้อมเป็นหลัก การออกแบบการแสดงให้มีความสอดคล้องกับพื้นที่ โดยการใช้พื้นที่การแสดงนั้นให้เกิดประโยชน์ และออกแบบการแสดงร่วมกันธรรมชาติ ซึ่งเป็นจุดเด่นของการจัดการแสดงนอกโรงละครที่ทำให้ผู้ชมสามารถสัมผัสได้ถึงบรรยากาศทางการแสดง และมีส่วนร่วมในการแสดงได้มากยิ่งขึ้น
 - 2.2 การออกแบบการแสดง : พื้นที่การแสดงนอกโรงละครทำให้ปัจจัยหลายด้านที่ยากต่อการควบคุม ดังนั้นผู้สร้างงานควรเข้าใจรูปแบบของการนำเสนอการแสดงในแต่ละประเภทอย่างถ่องแท้ และควรคำนึงถึงความปลอดภัยของนักแสดงเป็นหลัก ดังเช่น การจัดการแสดง

บัลเลต์ดัดแปลงบนฉากฟ้านั้น เนื่องจากพื้นผิวของพื้นที่การแสดงเป็นพื้นปูน ทำให้เป็นอุปสรรคต่อนักเต้นในการเต้นบัลเลต์ หรือ การเต้นร่วมสมัย นาฏศิลป์ไทย อาจทำให้เกิดอาการบาดเจ็บต่อนักเต้นได้ ทั้งนี้ผู้สร้างงานควรแก้ปัญหาตามรูปแบบของพื้นที่การแสดงนอกโรงละคร โดยการปรับท่าเต้นที่เหมาะสม เพื่อสร้างความปลอดภัยให้กับนักแสดง

3. จากงานวิจัยนี้ผู้วิจัยจึงเสนอแนะในการนำการเต้นบัลเลต์เพื่อนำมาเป็นเครื่องมือสื่อสารที่ทำงานร่วมกันกับศิลปะแขนงต่างๆ และมีวิธีการนำเสนอที่ลดทอนเรื่องของ

ฟอร์มและรูปแบบการนำเสนอและมุ่งเน้นในเรื่องของการสื่อสารมากยิ่งขึ้น หากนำวิธีการสื่อสารใช้กับการเต้นในรูปแบบบัลเลต์ ทำให้เกิดการสลายฟอร์มทางการเต้นและเพิ่มการสื่อสาร เพื่อที่จะสื่อสารกับผู้ชมที่ความสนใจทางด้านศิลปะการแสดง และไม่ได้มีความรู้ทางด้านบัลเลต์ได้มากยิ่งขึ้น

4. ผู้สร้างงานที่มีความสนใจในการดัดแปลงวรรณกรรมเรื่อง โจนาทาน ลิฟวิงสตัน นางนวล โดยใช้รูปแบบการเต้นร่วมสมัย น่าจะให้ผลลัพธ์ที่จะสะท้อนแนวคิดเสรีนิยมผ่านทางการแสดงได้มากยิ่งขึ้น

รายการอ้างอิง

- กฤษณะ คุปตมร. (2554).สุนทรียภาพการดัดแปลงข้ามสื่อจากวรรณกรรมเรื่องสั้นและภาพเขียนชุดชุดผองของเหม เวชกรเป็นละครโทรทัศน์และหนังสือการ์ตูน.วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชานิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จักรกฤษณ์ ดวงพิตรา. (2544). *แปล แปลงและแปรรูปแบบละคร* กรุงเทพฯ: ศยาม.
- ธาม เชื้อสถาปนศิริ. (2558).เล่าเรื่องข้ามสื่อ (Transmedia : story-telling). วารสารนิเทศศาสตร์และนวัตกรรมการสื่อสาร, 2, 1.
- มัทนี รัตติน. (2556). ศิลปะการแสดงละครตอน หลักเบื้องต้นและการฝึกซ้อม. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- มिरยาญี. (2555). ทฤษฎีวรรณกรรม ก่อนและหลัง : ทฤษฎีปฏิฐานนิยม. เข้าถึงแหล่งข้อมูลเมื่อวันที่ 8 ธันวาคม 2558, แหล่งที่มา <https://www.facebook.com/notes/%E0%B8%A1%E0%B8%B4%E0%B8%A3%E0%B8>
- รัชฎาวรรณ รองทอง. (2554). การสร้างสรรค์การแสดงร่วมสมัยเพื่อสื่อสารปรัชญาแนวคิดจากกวีนิพนธ์ของรพินทรนาถ ฐากูร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชานิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วชิรพงษ์ แก้วพลอย. (2557). บัลเลต์นีโอคลาสสิก ชุด หนุมานจับนางสุพรรณมัจฉา พา เดอ เดอช ตามรูปแบบของบาลองซีน.วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- วิปีศยา อยู่พูล . (2557). กระบวนการสร้างสรรค์การแสดงเพื่อสื่อสารเจตจำนงอิสระของสตรี จากการผสมผสานเรื่องรามเกียรติ์ และเรื่องเดอะริงไชเกิล. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชานิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิศปดัย ชัยช่วย.(2557). ประกอบแสง เสียง เรื่อง อรุณชาติอุปกรณม. วารสารศิลปกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 6(1).
- วิไลวรรณ พรหมสิทธิ์. (2546, 13 ธันวาคม 2558). เข้าถึงแหล่งข้อมูลเมื่อวันที่ 10 ธันวาคม 2558. ครูวิไลวรรณ พรหมสิทธิ์ ,แหล่งที่มา <http://wl.mc.ac.th/?author=1>
- สมพร พูราจ. (2554). *Mime : ศิลปะท่าทางและการเคลื่อนไหว* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Antonin Artaud.(2005). Fifty key theatre directors. London : Routledge.
- Jeromy Hopgood (2016). *Dance Production Design&Technology* New York: Taylor&Francis.
- Jennifer Monson, Mark Dendy, Modern dance,(2012) Site-specific, University of Illinois. Art, fineRetrieved 24 June 2016 ,from <https://ascho3.wordpress.com/2012/01/08/site-specific-work-what-is-it/>